

Nr 700

Brottsbalk;

given Stockholms slott den 21 december 1962.

Vi GUSTAF ADOLF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra vederligt: att Vi, med riksdagen¹, funnit gott förordna, att i Sveriges rikes lag skall, näst efter handelsbalken, införas en ny balk, benämnd brottsbalk, av följande lydelse.

FÖRSTA AVDELNINGEN

Allmänna bestämmelser

I KAP.

Om brott och brottspåföljder

1 §.

Brott är gärning, för vilken i denna balk eller i annan lag eller författning är stadgat straff som nedan sägs.

2 §.

I denna balk beskriven gärning skall, om ej annat sägs, anses som brott endast då den begås uppsåtligen.

Har gärningen begåtts under självförvällat rus eller var gärningsmannen eljest genom eget vållande tillfälligt från sina sinnens bruk, må därav icke föranledas att gärningen ej anses som brott.

3 §.

Med påföljd för brott förstås i denna balk:
de allmänna straffen böter och fängelse,
ämbetsstraffen suspension och avsättning för innehavare av befattning,
varmed ämbetsansvar är förenat, och disciplinstraff för krigsmän, samt
villkorlig dom, skyddstillsyn, ungdomsfängelse, internering och överlämnande till särskild vård.

4 §.

Om användningen av straffen gäller i allmänhet vad i bestämmelserna om de särskilda brotten är stadgat. Övriga påföljder må, enligt vad därom är föreskrivet, tillämpas ändå att de ej äro nämnda i dessa bestämmelser.

¹ Prop. 1962: 10; L¹U 42, 43; Rskr 390.

Fängelse, suspension och avsättning äro att anse som svårare påföljder än böter och disciplinstraff.

5 §.

Ej må dömas till flera påföljder för samma brott, med mindre annat är stadgat.

Suspension eller avsättning ådömes vid sidan av annan påföljd, var till den tilltalade finnes böra dömas.

6 §.

Skall någon dömas för flera brott, ådömes gemensam påföljd för brotten, om ej annat är stadgat.

Om särskilda skäl äro därtill, må för ett eller flera brott dömas till böter jämte påföljd för annan brottslighet, så ock till fängelse jämte villkorlig dom eller skyddstillsyn för brottsligheten i övrigt.

7 §.

Vid val av påföljd skall rätten, med iakttagande av vad som kräves för att upprätthålla allmän laglydnad, fästa särskilt avseende vid att påföljden skall vara ägnad att främja den dömdes anpassning i samhället.

8 §.

Förutom påföljd kan brott, enligt vad därom är stadgat, föranleda förverkande av egendom eller annan särskild rättsverkan, så ock medföra skyldighet att gälda skadestånd.

2 KAP.

Om tillämpligheten av svensk lag

1 §.

Den som begått brott här i riket dömes efter svensk lag och vid svensk domstol. Detsamma gäller, om det är ovissst var brott förövals men skäl finnes antaga att det är begånget inom riket.

2 §.

Är brott begånget utom riket av svensk medborgare eller av utlänning med hemvist i Sverige, dömes efter svensk lag och vid svensk domstol.

Här annan utlänning utom riket begått brottslig gärning, vilken ej var fri från ansvar enligt lag som gällde på gärningsorten, dömes efter svensk lag och vid svensk domstol, om han efter brottets begående blivit svensk medborgare eller tagit hemvist här i riket eller om han är dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare och finnes här, så ock eljest om han finnes i riket och å brottet enligt svensk lag kan följa fängelse i mer än sex månader.

3 §.

Utlänning, som utom riket begått brott, dömes även i annat fall än i 2 § sägs efter svensk lag och vid svensk domstol,

1. om han förövat brottet å svenskt fartyg eller luftfartyg, så ock eljest om han var befälhavare eller tillhörde besättningen å sådant fartyg och begått brottet i tjänsten,

2. om han begått brottet å område där avdelning av krigsmakten befann sig, dock i fall han ej var krigsman allenast om avdelningen befann sig å området för annat ändamål än övning,

3. om brottet förövals mot Sverige, svensk medborgare eller svensk menighet, inrättning eller sammanslutning eller mot utlänning som hade hemvist i Sverige, eller

4. om brottet är folkrättsbrott.

4 §.

Brott anses begånget där den brottsliga handlingen företogs, så ock där brottet fullbordades eller, vid försök, det tillämnade brottet skulle hava fullbordats.

5 §.

Åtal för brott, som inom riket begåtts å utländskt fartyg eller luftfartyg av utlänning som var befälhavare eller tillhörde besättningen å fartyget eller eljest medföljde detsamma mot sådan utlänning eller mot utländskt intresse, må ej väckas utan att förordnande därom meddelas av Konungen eller den Konungen bemyndigat därtill.

Åtal för brott, som förövats utom riket, må väckas allenast efter förordnande som i första stycket sägs. Utan dylikt förordnande må dock åtal väckas, om brottet förövats å svenskt fartyg eller luftfartyg eller i tjänsten av befälhavaren eller någon som tillhörde besättningen å sådant fartyg eller av krigsman å område där avdelning av krigsmakten befann sig eller ock av svensk, dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare mot svenskt intresse.

6 §.

Ej må, utan förordnande av Konungen eller den Konungen bemyndigat därtill, någon åtalas för gärning, för vilken han utom riket undergått straff eller annan ansvarspåföljd. Sker åtal här i riket, skall vid bestämmande av påföljd skälig hänsyn tagas till vad han undergått utom riket, och må därvid efter omständigheterna dömas till lindrigare straff än för gärningen är stadgat eller ock påföljd helt eftergivnas.

7 §.

I fråga om svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet skola, utöver vad i detta kapitel sägs, iakttagas de begränsningar som följa av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser eller, enligt vad därom är särskilt stadgat, av överenskommelse med främmande makt.

8 §.

Om utlänning för brott är särskilt stadgat.
Villkor som uppställts vid utlämning från främmande stat till Sverige skall lända till efterrättelse här i riket.

ANDRA AVDELNINGEN

Om brotten

3 KAP.

Om brott mot liv och hälsa

1 §.

Den som berövar annan livet, dömes för *mord* till fängelse i tio år eller på livstid.

2 §.

Är brott som i 1 § sägs med hänsyn till de omständigheter som föranlett gärningen eller eljest att anse som mindre grovt, dömes för *dråp* till fängelse, lägst sex och högst tio år.

3 §.

Dödar kvinna sitt barn vid födelsen eller eljest å tid då hon på grund av nedkomsten befinner sig i upprivet sinnestillstånd eller i svårt trångmål, dömes för *barnadråp* till fängelse i högst sex år.

4 §.

Den som med hjälp av invärtes eller utvärtes medel olovligen fördriver eller eljest dödar foster, dömes för *fosterfördrivning* till fängelse i högst två år. Har sådan gärning förövats av kvinnan själv, må påföljden för henne eftergivas, såframt omständigheterna äro mildrande.

Är fosterfördrivning, som förövas av annan än kvinnan själv, att anse som grov, dömes till fängelse, lägst ett och högst sex år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningen skett vanemässigt eller för vinnings skull eller ock inneburit särskild fara för kvinnans liv eller hälsa.

5 §.

Den som tillfogar annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom i vanmakt eller annat sådant tillstånd, dömes för *misshandel* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter.

6 §.

Är brott som i 5 § sägs att anse som grovt, skall för *grov misshandel* dömas till fängelse, lägst ett och högst tio år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningen var livsfarlig eller om gärningsmannen tillfogat svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom eller eljest visat synnerlig hänsynslöshet eller råhet.

7 §.

Den som av oaktsamhet orsakar annans död, dömes för *vållande till annans död* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter.

Är brottet grovt, dömes till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

8 §.

Asamkar någon av oaktsamhet annan person sådan kroppsskada eller sjukdom som ej är ringa, dömes för *vållande till kroppsskada eller sjukdom* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, dömes till fängelse i högst två år.

9 §.

Utsätter någon av grov oaktsamhet annan för livsfara eller fara för svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom, dömes för *framkallande av fara för annan* till böter eller fängelse i högst två år.

10 §.

För försök eller förberedelse till mord, dråp, barnadråp eller sådan misshandel som ej är ringa eller försök till fosterfördrivning, så ock för stämpling till mord, dråp eller grov misshandel eller underlåtenhet att avslöja sådant brott dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas.

11 §.

För fosterfördrivning eller försök därtill må kvinnan själv ej åtalas av åklagare, med mindre åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.

Misshandel, som ej är grov och som icke förövats å allmän plats, eller försök eller förberedelse till sådant brott må åtalas av åklagare allenast om målsägande angiver brottet till åtal eller ock åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt.

Vållande till kroppsskada eller sjukdom må, om brottet ej är grovt, åtalas av åklagare endast om målsägande angiver brottet till åtal och åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt.

4 KAP.

Om brott mot frihet och frid

1 §.

Om någon bemäktigar sig samt bortför eller inspärrar barn eller annan med uppsåt att skada honom till liv eller hälsa eller tvinga honom till tjänst eller att öva utpressning, dömes för *människorov* till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid.

Är brottet mindre grovt, dömes till fängelse i högst sex år.

2 §.

Den som i annat fall än i 1 § sägs berövar någon friheten, genom att bortföra eller inspärra honom eller på annat sätt, dömes för *olaga frihetsberövande* till fängelse, lägst ett och högst tio år.

Är brottet mindre grovt, dömes till böter eller fängelse i högst två år.

3 §.

Den som eljest, medelst olaga tvång eller vilseledande, föranleder att någon kommer i krigs- eller arbetstjänst eller annat dylikt tvångstillstånd eller förmår någon att begiva sig till eller kvarstanna å utrikes ort, där han kan befaras bli utsatt för förföljelse eller utnyttjad till otuktigt levnadssätt eller på annat sätt råka i nödläge, dömes för *försättande i nödläge* till fängelse, lägst ett och högst tio år.

Är brottet mindre grovt, dömes till böter eller fängelse i högst två år.

4 §.

Den som genom misshandel eller eljest med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar annan att göra, tåla eller underlåta något, dömes för *olaga tvång* till böter eller fängelse i högst två år. Om någon med sådan verkan övar tvång genom hot att åtala eller angiva annan för brott eller att om annan lämna menligt meddelande, dömes ock för olaga tvång, såframt tvånget är otillbörligt.

Är brott som avses i första stycket grovt, dömes till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningen innefattat pinande till beaktelse eller annan tortyr.

5 §.

Om någon lyfter vapen mot annan eller eljest hotar med brottslig gärning på sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig fruktan för egen eller annans säkerhet till person eller egendom, dömes för *olaga hot* till böter eller fängelse i högst två år.

6 §.

Den som olovligen intränger eller kvarstannar där annan har sin bostad, vare sig det är rum, hus, gård eller fartyg, dömes för *hemfridsbrott* till böter.

Intränger eller kvarstannar någon eljest obehörigen i kontor, fabrik, annan byggnad eller fartyg, på upplagsplats eller på annat dylikt ställe, dömes för *olaga intrång* till böter.

Är brott som i första eller andra stycket sägs grovt, dömes till fängelse i högst två år.

7 §.

Den som handgripligen antastar eller medelst skottlossning, stenkastning, oljud eller annat hänsynslöst beteende eljest ofredar annan, dömes för ofredande till böter eller fängelse i högst sex månader.

8 §.

Om någon olovligen bereder sig tillgång till meddelande, vilket såsom postförsändelse eller såsom telefonsamtal, telegram eller annat telemeddelande är under befordran genom allmän befordringsanstalt, dömes för brytande av post- eller telehemlighet till böter eller fängelse i högst två år.

9 §.

Den som, utan att fall är för handen som i 8 § sägs, olovligen bryter brev eller telegram eller eljest bereder sig tillgång till något som förvaras förseglat eller under lås eller eljest tillslutet, dömes för intrång i förvar till böter eller fängelse i högst två år.

10 §.

För försök, förberedelse eller stämpling till människorov, olaga frihetsberövande eller försättande i nödläge, för underlåtenhet att avslöja sådant brott, så ock för försök eller förberedelse till olaga tvång som är grovt dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas.

11 §.

Hemfridsbrott eller olaga intrång som ej är grovt, ofredande som icke förövats å allmän plats eller intrång i förvar må åtalas av åklagare allenast om målsägande angiver brottet till åtal eller ock åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt. Detsamma skall gälla olaga tvång genom hot att åtala eller angiva annan för brott eller att om annan lämna menligt meddelande samt försök eller förberedelse till sådant brott.

5 KAP.

Om ärekränkning

1 §.

Den som utpekar någon såsom brottslig eller klandervärd i sitt levnads sätt eller eljest lämnar uppgift som är ägnad att utsätta denne för andras missaktning, dömes för förtal till böter.

Var han skyldig att uttala sig eller var det eljest med hänsyn till omständigheterna försvarligt att lämna uppgift i saken, ock visar han att uppgiften var sann eller att han hade skäligen grund för den, skall ej dömas till ansvar.

2 §.

Är brott som i 1 § sägs att anse som grovt, skall för grovt förtal dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om uppgiften genom sitt innehåll eller den omfattning i vilken den blivit spridd eller eljest var ägnad att medföra allvarlig skada.

3 §.

Den som smäddar annan genom kränkande tillmäle eller beskyllning eller genom annat skymfligt beteende mot honom, dömes, om gärningen ej är beklagd med straff enligt 1 eller 2 §, för förolämpning till böter.

Är brottet grovt, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

4 §.

Förtal av avliden skall medföra ansvar enligt 1 eller 2 §, om gärningen är sårande för de efterlevande eller den eljest, med beaktande av den tid som förflutit sedan den avlidne var i livet samt omständigheterna i övrigt, kan anses kränka den frid, som hör tillkomma den avlidne.

5 §.

Brott som avses i 1—3 §§ må ej åtalas av annan än målsägande. Förtal eller grovt förtal må dock åtalas av åklagare, om målsägande anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.

Har förtal riktats mot avliden, må åtal väckas av den avlidnes efterlevande make, bröstarvinge, fader, moder eller syskon eller av den som på grund av adoption stod i motsvarande förhållande till honom samt, om åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt, av åklagare.

6 KAP.

Om sedlighetsbrott

1 §.

Tvingar man kvinna till samlag genom våld å henne eller genom hot som innebär trängande fara, dömes för *våldtäkt* till fängelse, lägst två och högst tio år. Lika med våld anses att försätta kvinnan i vanmakt eller annat sådant tillstånd.

Är brottet med hänsyn till kvinnans förhållande till mannen eller eljest att anse som mindre grovt, dömes för *våldförande* till fängelse i högst fyra år.

2 §.

Den som, i annat fall än i 1 § sägs, förmår någon till samlag eller annat könsligt umgänge medelst olaga tvång eller genom grovt missbruk av hennes beroende ställning eller övar könsligt umgänge med någon under otillbörligt utnyttjande av att denne befinner sig i vanmakt eller annat hjälplöst tillstånd eller är sinnessjuk eller sinnesslö, dömes för *frihetskränkande otukt* till fängelse i högst fyra år.

3 §.

Har någon könsligt umgänge med barn under femton år, dömes för *otukt med barn* till fängelse i högst fyra år.

Om gärningsmannen förgripit sig särskilt hänsynslöst mot barnet eller brottet eljest är att anse som grovt, skall dömas till fängelse, lägst två och högst åtta år.

4 §.

Har någon könsligt umgänge med annan av motsatt kön, som är under aderton år och som står under hans tillsyn vid skola, anstalt eller annan inrättning eller som eljest står under hans övervakning, vård eller lydnad, eller sker det under utnyttjande i annat fall av den underåriges beroende ställning, dömes för *otukt med ungdom* till fängelse i högst fyra år.

Detsamma skall gälla, om någon som fyllt aderton år har könsligt umgänge med annan av samma kön som ej fyllt aderton år eller ock, under omständigheter som angivas i första stycket, med annan av samma kön som är under tjugoett år.

5 §.

Har någon samlag med eget barn eller dess avkomling, dömes för *otukt med avkomling* till fängelse i högst två år.

Den som har samlag med sitt syskon, dömes för *otukt med syskon* till fängelse i högst ett år.

Vad i denna paragraf sägs gäller ej den som förmålts till gärningen medelst olaga tvång eller på annat otillbörligt sätt.

6 §.

Den som berör barn under femton år på sedlighetssårande sätt, dömes, om gärningen ej är belagd med straff enligt vad förut i detta kapitel är sagd, för *otuktigt beteende* till böter eller fängelse i högst ett år.

Detsamma skall gälla, om någon blottar sig för annan på sätt som är ägnat att väcka anstöt eller eljest genom ord eller handling som uppenbart sårar tukt och sedlighet uppträder anstötligt mot annan.

7 §.

Om någon vanemässigt eller för att bereda sig vinning främjar eller utnyttjar annans otuktiga levnadssätt eller om någon förleder den som är under tjugooft år till sådant levnadssätt, dömes för *koppleri* till fängelse i högst fyra år.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse, lägst två och högst sex år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningsmannen främjat otuktigt levnadssätt i större omfattning eller hänsynslöst utnyttjat annan.

Om någon för att bereda sig särskild vinning främjar tillfällig könsförbindelse mellan andra, dömes för *främjande av otukt* till böter eller fängelse i högst sex månader.

8 §.

Den som genom att utlova eller giva ersättning skaffar eller söker skaffa sig tillfällig könsförbindelse med någon som är under aderton år eller, om han är av samma kön, under tjugooft år, dömes för *förförelse av ungdom* till böter eller fängelse i högst sex månader.

9 §.

Ansvar som i detta kapitel är stadgat för gärning som begås mot någon under viss ålder skall ådömas även den som icke insåg men hade skäligen anledning antaga att den andre ej uppnått sådan ålder.

10 §.

För försök till våldtäkt, våldförande, otukt med barn eller otukt med ungdom dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas.

11 §.

Våldtäkt eller våldförande eller försök till sådant brott, så ock frihetskränkande otukt må åtalas av åklagare allenast om målsägande angiver brottet till åtal eller åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt.

Sedan sex månader förflutit efter det brottet begicks må åklagare ej väcka åtal, med mindre angivelse skett före utgången av sagda tid eller laga förfall för angivelse visas hava förelegat eller ock åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt. Efter utgången av nämnda tid må ej heller målsägande väcka åtal för brottet, om ej laga förfall visas hava förelegat.

Är vid otukt med barn eller otukt med ungdom eller vid försök till sådant brott ringa skillnad i ålder och utveckling mellan gärningsmannen och den mot vilken gärningen förövats, må åtal ej väckas av åklagare, med mindre åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt.

7 KAP.

Om brott mot familj

1 §.

Ingår den som är gift nytt äktenskap eller ingår ogift äktenskap med den som är gift, dömes för *tvegifte* till böter eller fängelse i högst två år.

2 §.

Om någon gifter sig med den som till följd av sinnessjukdom eller tillfällig sinnesförvirring eller av annan sådan orsak ej äger rättslig handlingsförmåga, eller om någon ingår äktenskap som på yrkande av andra maken kan för villfarelse eller svek dömas att återgå, dömes för *olaga giftermål* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma skall gälla, om någon tvingar annan till giftermål.

3 §.

Den som understicker eller förbyter barn eller eljest genom att avgiva oriktig anmälan till myndighet eller underlåta anmälan tillvällar sig eller annan falsk familjeställning eller berövar annan hans rätta familjeställning, dömes för *förvanskande av familjeställning* till böter eller fängelse i högst två år.

4 §.

Skiljer någon obehörigen barn under femton år från den som har vårdnaden, dömes, om det ej är brott mot frihet, för *egenmäktighet med barn* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Detsamma skall gälla, om make utan beaktansvärt skäl egenmäktigt bortför barn under femton år, som står under båda makarnas vårdnad, eller om make eller annan, som skall hava vårdnaden, obehörigen bemäktigar sig barnet och därigenom själv tager sig rätt.

5 §.

För försök till förvanskande av familjeställning dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas.

6 §.

Olaga giftermål må ej åtalas, med mindre för gärningen blivit dömt till återgång av äktenskapet.

Egenmäktighet med barn må ej åtalas av åklagare, med mindre åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt.

8 KAP.

Om stöld, rån och andra tillgreppsbrott

1 §.

Den som olovligen tager vad annan tillhör med uppsåt att tillägna sig det, dömes, om tillgreppet innebär skada, för *stöld* till fängelse i högst två år.

2 §.

Är brott som i 1 § sägs med hänsyn till det tillgripnas värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för *snatteri* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

3 §.

Stjäl någon från dödsbo vari han är delägare, eller stjäl makar, syskon, föräldrar och barn, de som på grund av adoption stå i motsvarande förhål-

lande eller fosterföräldrar och fosterbarn från varandra medan de sammanbo, dömes för *bodräkt* till böter eller fängelse i högst ett år. För *bodräkt* dömes ock, om någon stjälsösa varit han äger del. Medverka flera till stöld och gäller vad nu är sagt någon av dem, dömes jämväl envar av de övriga för *bodräkt*, dock ej den som handlat med uppsåt att tillägna sig det tillgripna.

4 §.

Är brott som i 1 eller 3 § sägs att anse som grovt, skall för *grov stöld* dömas till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det förövats medelst inbrott eller avsett sak som någon bar på sig, om gärningsmannen varit försedd med vapen, sprängämne eller annat dylikt hjälpmedel eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

5 §.

Den som stjäls medelst våld å person eller medelst hot som innebär trängande fara eller, sedan han begått stöld och anträffats på bar gärning, sätter sig med sådant våld eller hot till motvärn mot den som vill ålertaga det tillgripna, dömes för *rån* till fängelse, lägst ett och högst sex år. Detsamma skall gälla, om någon med sådant våld eller hot tvungar annan till handling eller underlåtenhet som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den tvungne eller någon i vars ställe denne är. Lika med våld anses att försätta någon i vanmakt eller annat sådant tillstånd.

6 §.

Är brott som i 5 § sägs att anse som grovt, skall för *grovt rån* dömas till fängelse, lägst fyra och högst tio år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om våldet var livsfarligt eller om gärningsmannen tillfogat svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom eller om han eljest visat synnerlig råhet eller på ett hänsynslöst sätt utnyttjat den rånades skyddslösa eller utsatta ställning.

7 §.

Tager och brukar någon olovligen motorfordon eller annat motordrivt fortkaffningsmedel, som tillhör annan, dömes, om gärningen ej är betägl med straff enligt vad förut i detta kapitel är sagt, för *tillgrepp av fortkaffningsmedel* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter.

Är brottet grovt, dömes till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

8 §.

Den som, i annat fall än särskilt i detta kapitel omförmäles, olovligen tager och brukar eller eljest tillgriper något, dömes för *egenmäktigt förfarande* till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma skall gälla, om någon utan tillgrepp, genom att anbringa eller bryta lås eller annatvåld hindrar annan i utövning av rätt att kvarhålla eller taga något.

Är brottet grovt, dömes till fängelse i högst två år.

9 §.

Rubbar man olovligen annans besittning för att själv laga sig rätt, dömes för *självtäkt* till böter eller fängelse i högst sex månader.

10 §.

Avleder någon olovligen elektrisk kraft, dömes för *olovlig kraftavledning* till böter eller fängelse i högst två år.

11 §.

Tager någon i skog eller mark olovligen sådant som avses i 12 kap. 2 § andra stycket och är ej brottet enligt vad där sägs att anse som åverkan, skall vad i detta kapitel är stadgat angående tillgrepp äga tillämpning.

Gör någon intrång i annans besittning av fastighet, såsom genom att olovligen anbringa eller bryta stängsel, bygga, gräva, plöja, upptaga väg eller låta kreatur beta, eller skiljer någon obehörigen annan från besittning av fastighet eller del därav, skall vad i 8 och 9 §§ sägs om egenmäktigt förfarande eller självtäkt äga tillämpning.

12 §.

För försök eller förberedelse till stöld, grov stöld, rån, grovt rån, tillgrepp av fortskaffningsmedel eller olovlig kraftavledning, så ock för stämpling till eller underlåtenhet att avslöja rån eller grovt rån dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas. Skulle tillgrepp av fortskaffningsmedel, om brottet fullbordats, hava varit att anse som ringa, må dock ej dömas till ansvar som nu sagts.

13 §.

Har annat i detta kapitel omförmålt brott än grov stöld, rån eller grovt rån förövats mot make eller trolovad till gärningsmannen eller till annan vid brottet medverkande eller mot syskon, skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led eller den som i första svägerlag lika nära är eller mot den, till vilken gärningsmannen eller annan medverkande på grund av adoption står i motsvarande förhållande, eller mot fosterföräldrar eller fosterbarn, må åklagare väcka åtal allenast om brottet av målsägande angives till åtal eller ock åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt.

Vid tillämpning av vad nu sagts skall såsom medverkan anses jämväl häleri och häleriförseelse.

9 KAP.

Om bedrägeri och annan oredlighet

1 §.

Den som medelst vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet, som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den vilseledde eller någon i vars ställe denne är, dömes för *bedrägeri* till fängelse i högst två år.

2 §.

Är brott som i 1 § sägs med hänsyn till skadans omfattning och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för *bedrägligt beteende* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Begagnar sig någon av husrum, förtäring, transport, tillträde till föreställning eller annat dylikt, som tillhandahålles under förutsättning av konstant betalning, och gör han ej rätt för sig, dömes, vare sig han vilseleder någon eller ej, för *bedrägligt beteende* eller, om brottet ej är att anse som ringa, för *bedrägeri*. Detsamma skall gälla, om någon som har att betjäna allmänheten efter viss taxa tager betalning utöver taxan utan att påvisa avvikelser.

3 §.

Är brott som förut i detta kapitel är sagt att anse som grovt, skall för *grov bedrägeri* dömas till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gär-

ningsmannen missbrukat allmänt förtroende eller begagnat falsk handling eller vilseledande bokföring eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

4 §.

Den som medelst olaga tvång förmår någon till handling eller underlåtenhet, som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den tvungen eller någon i vars ställe denne är, dömes, om ej brottet är att anse såsom rån eller grovt rån, för *utpressning* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter.

Är brottet grovt, dömes till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

5 §.

Den som vid avtal eller annan rättshandling begagnar sig av någon frångmål, oförstånd, lättsinne eller beroende ställning i förhållande till honom till att bereda sig förmån, som står i uppenbart missförhållande till vederlaget eller för vilken vederlag icke skall utgå, dömes för *ocker* till böter eller fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, dömes till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

6 §.

Den som köper något, som är frånhänt annan genom brott, eller tillgodo gör sig det eller eljest därmed lager befattning ägnad att försvåra dess återställande, dömes för *håleri* till fängelse i högst två år eller, om gärningen är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma skall gälla, om någon bereder sig oillbörlig vinning av annans brottsliga förvärf, så ock om någon genom krav, överlåtelse eller på annat dylikt sätt hävdar genom brott tillkommen fordran.

Är brottet grovt, dömes till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

7 §.

Om gärningsmannen i fall som i 6 § sägs icke insåg men hade skäligen anledning antaga att brott förelåg, dömes för *håleriförseelse* till böter eller fängelse i högst sex månader.

För håleriförseelse skall ock dömas, om den, som på sätt i 6 § sägs medverkat vid det brott varigenom egendomen frånhändes annan, ej insåg men hade skäligen anledning antaga att brott förövades.

8 §.

Den som, i annat fall än förut i detta kapitel är sagt, förfar oredligt i det han medelst vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet och därigenom skadar den vilseledde eller någon i vars ställe denne är, dömes för *oredligt förfarande* till böter eller fängelse i högst två år. Ändå att skada ej uppkommer, skall dömas för oredligt förfarande, om vilseledandet sker i utövning av yrke eller näring och avser beskaffenhet, myckenhet eller ursprung av något som tillhandahålles mot vederlag.

9 §.

Den som offentliggör eller eljest bland allmänheten sprider vilseledande uppgift för att påverka priset på vara, värdepapper eller annan egendom, dömes för *svindleri* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter.

Om någon, som medverkar vid bildande av aktiebolag eller annat företag eller på grund av sin ställning bör äga särskild kännedom om ett företags uppsåtliga eller av grov oaktsamhet offentliggör eller eljest bland allmänheten eller företagets intressenter sprider vilseledande uppgift ägnad att på-

verka bedömandet av företaget i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada, dömes såsom i första stycket sägs.

Är brott, som i denna paragraf sägs, att anse som grovt, dömes till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

10 §.

Mottager någon, för användning såsom påtryckningsmedel vid krav, handling som är falsk, uppräntad för skens skull eller eljest oriktig eller ock check utan täckning, dömes för *ockerpantning* till böter eller fängelse i högst två år.

11 §.

För försök eller förberedelse till bedrägeri, grovt bedrägeri, utpressning eller ocker dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas; dock skall vad i 23 kap. 3 § sägs icke gälla i fråga om försök till utpressning.

Såsom för förberedelse till bedrägeri eller grovt bedrägeri dömes den som för att bedraga försäkringsgivare eller eljest med bedrägligt uppsåt skadar sig eller annan till person eller egendom. Detsamma skall gälla, om någon med uppsåt som nyss sagts söker åstadkomma sådan skada. Har han innan skadan inträtt frivilligt avstått från att fullfölja gärningen, skall han vara fri från ansvar.

12 §.

Vad i 8 kap. 13 § sägs om inskränkning i åklagares åtalsrätt skall äga motsvarande tillämpning beträffande annat i detta kapitel omförmält brott än grovt bedrägeri.

10 KAP.

Om förskingring och annan trolöshet

1 §.

Om någon, som på grund av avtal, allmän eller enskild tjänst eller dylik ställning fått egendom i besittning för annan med skyldighet att utgiva egendomen eller redovisa för denna, genom att tillägna sig egendomen eller annorledes åsidosätter vad han har att iakttaga för att kunna fullgöra sin skyldighet, dömes, om gärningen innebär vinning för honom och skada för den berättigade, för *förskingring* till fängelse i högst två år.

2 §.

Är brott som i 1 § sägs med hänsyn till det förskingrades värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för *undandräkt* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

3 §.

Om brott som i 1 § sägs är att anse som grovt, skall för *grov förskingring* dömas till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningsmannen missbrukat ansvarsfull ställning eller begagnat falsk handling eller vilseledande bokföring eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

4 §.

Den som, i annat fall än förut i detta kapitel är sagt, med egendom, som han har i besittning men vartill ägande- eller säkerhetsrätt är förbehållen eller tillförsäkrad eller eljest tillkommer annan, vidtager åtgärd varigenom egendomen frånhändes den andre eller denne annorledes berövas sin rätt, dömes för *olovligt förfogande* till böter eller fängelse i högst två år.

5 §.

Om någon, som på grund av förtroendeställning, vare sig det är i allmän eller enskild tjänst, såsom syssloman eller eljest, fått att för annan sköta ekonomisk angelägenhet eller öva tillsyn å skötseln därav, missbrukar behörighet att företräda huvudmannen eller eljest sin förtroendeställning och därigenom skadar huvudmannen, dömes, om gärningen icke är belagd med straff enligt 1—3 §§, för *trolöshet mot huvudman* till böter eller fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningsmannen begagnat falsk handling eller vilseledande bokföring eller tillfogat huvudmannen betydande eller synnerligen kännsbar skada.

Missbrukar någon, som fått att sköta rättslig angelägenhet för annan, till förlång för huvudmannen sin förtroendeställning, dömes enligt vad i första stycket sägs, ändå att angelägenheten ej är av ekonomisk art.

6 §.

Den som, i annat fall än förut i detta kapitel är sagt, genom missbruk av behörighet att i annans ställe företaga rättshandling skadar denne eller med missbruk av behörighet att göra gällande skuldebrev eller dylik handling kräver vad annan tillkommer, dömes för *behörighetsmissbruk* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma skall gälla, om någon fordrar betalning jämlikt handling som ej blivit utgiven eller för gäld som redan är guldin eller ock kräver att utfå gods som han redan bekommit eller mot krav återoppar kvitto som icke utgivits.

7 §.

Om någon olovligen brukar annans sak, som han har i besittning, och därigenom vullar skada eller olägenhet, dömes för *olovligt brukande* till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma skall gälla, om innehavare av fastighet brukar denna till men för annans rätt därtill genom att olovligen bygga, gräva, plöja, upptaga väg, låta kreatur beta eller vidtaga annan dylik åtgärd.

8 §.

Fullgör man ej vad i lag är föreskrivet om skyldighet att tillkännagöra hittegoods eller annans sak som man av misstag eller tillfällighet fått i besittning, dömes för *syndförseelse* till böter. Underlåter man att fullgöra sådan skyldighet med uppsåt att tillägna sig godset eller förfar man eljest med godset på sätt i 4 § sägs, skall gälla vad där är stadgat.

9 §.

För försök till förskingring, grov förskingring eller trolöshet mot huvudman dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas.

10 §.

Vad i 8 kap. 13 § sägs om inskränkning i åklagares åtalsrätt skall motsvarande tillämpning beträffande annat i detta kapitel omförmälf än grov förskingring och sådan trolöshet mot huvudman som är att som grov.

Olovligt förfogande över egendom, som kommit i gärningsmannens ning genom avtal, enligt vilket äganderätten skall övergå först sedan ning erlagts, må ej åtalas av åklagare, med mindre åtal av särskilda sk nes påkallat ur allmän synpunkt.

11 KAP.

Om gäldenärsbrott

1 §.

Gäldenär, som förstör eller genom gåva eller annan liknande åtgärd avhänder sig egendom av betydelse och därigenom försätter sig på obestånd eller förvärrar sitt obestånd, dömes för *oredlighet mot borgenärer* till fängelse i högst två år.

Gäldenär, som vid konkurs eller offentlig ackordsförhandling utan konkurs eller i förteckning till utmätningssed förtiger tillgång, uppgiver obefintlig skuld eller lämnar annan sådan oriktig uppgift, skall ock, om ej uppgiften rättas innan den beedigas eller eljest lägges till grund för förfarandet, dömas för *oredlighet mot borgenärer*. Detsamma skall gälla, om gäldenär i samband med annan exekutiv förrättning åberopar oriktig handling eller skenavtal och därigenom hindrar att erforderlig egendom genom förrättningen tages i anspråk för att bereda borgenär betalning eller säkerhet.

Gäldenär som, då konkurs är förestående, ur riket bortför tillgång av betydelse med uppsåt att hålla den undan konkursen, så ock gäldenär, som i konkurs undandraget eller undanhåller konkursförvaltningen tillgång, dömes likaledes för *oredlighet mot borgenärer*.

2 §.

Är brott som i 1 § sägs att anse som grovt, skall för *grov oredlighet mot borgenärer* dömas till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gäldenären beedigat oriktig uppgift eller begagnat falsk handling eller vilseledande bokföring eller om brottet varit av betydande omfattning.

3 §.

Gäldenär, som fortsätter rörelse under förbrukande av avsevärda medel utan motsvarande nytta för rörelsen eller lever slösaktigt eller inlåter sig på äventyrligt företag eller lättsinnig ansvarsförbindelse eller vidtager annan sådan åtgärd och som därigenom uppsåtligen eller av grov oaktsamhet framkallar eller förvärrar obestånd, dömes för *vårdslöshet mot borgenärer* till fängelse i högst två år.

Gäldenär, som vid konkurs eller offentlig ackordsförhandling utan konkurs eller i förteckning till utmätningssed av grov oaktsamhet förtiger tillgång, uppgiver obefintlig skuld eller lämnar annan sådan oriktig uppgift, dömes likaledes, om ej uppgiften rättas innan den beedigas eller eljest lägges till grund för förfarandet, för *vårdslöshet mot borgenärer*.

4 §.

Gäldenär som, då konkurs är förestående, betalar eller ställer säkerhet för borgenärs fordran eller vidtager annan sådan åtgärd och därigenom avsevärt förringar övriga borgenärs rätt, dömes för *mannamån mot borgenärer* till fängelse i högst två år. Detsamma skall gälla, om bokföringskyldig gäldenär, ehuru han enligt god köpmanssed uppenbarligen hort inställa sina betalningar, förfar som nu sagts.

Gäldenär, som för att främja ackord hemligen lämnar eller utlovar betalning eller annan förmån, dömes ock för *mannamån mot borgenärer*.

5 §.

Äsidosätter gäldenär uppsåtligen eller av oaktsamhet honom åliggande bokföringsskyldighet på sådant sätt att ställningen och rörelsens gång ej

kunna i huvudsak bedömas med ledning av bokföringen, dömes för bokföringsbrott till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter. Åtal för bokföringsbrott må äga rum allenast såframt gäldenären inom fem år från det brottet förövades kommit i konkurs, fått eller erbjudit ackord eller inställt sina betalningar.

6 §.

För försök att, såsom i 1 § tredje stycket sägs, ur riket bortföra tillgång, dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas.

7 §.

Begär den som är i gäldenärs ställe gärning som i detta kapitel sägs, skall han dömas såsom vore han själv gäldenär.

Borgenär, som i fall varom förmäles i 4 § tager eller låter åt sig utlösa betalning, säkerhet eller annan förmån, dömes för medverkan till brottet endast om han brukar otillbörligt hot eller otillbörligt löfte om förmån eller handlar i hemligt samförstånd med gäldenären.

12 KAP.

Om skadegörelsebrott

1 §.

Den som förstör eller skadar egendom, fast eller lös, till men för annans rätt därtill, dömes för *skadegörelse* till böter eller fängelse i högst sex månader.

2 §.

Är brott som i 1 § sägs med hänsyn till skadans obetydlighet och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för *åverkan* dömas till böter.

Den som i skog eller mark olovligen tager växande träd eller gräs eller av växande träd, ris, gren, näver, bark, löv, bast, ollon, nötter eller kåda eller ock vindfälle, sten, grus, torv eller annat sådant, som ej är berett till bruk, dömes för *åverkan*, om brottet med hänsyn till det tillgripnas värde och övriga omständigheter är att anse som ringa.

3 §.

Om brott som i 1 § sägs är att anse som grovt, skall för *grov skadegörelse* dömas till fängelse i högst fyra år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om av gärningen kommit synnerlig fara för någons liv eller hälsa eller skadan drabbat sak av stor kulturell eller ekonomisk betydelse eller om skadan eljest är synnerligen kännbar.

4 §.

Tager man olovlig väg över tomt eller plantering eller över annan äga som kan skadas därav, dömes för *tagande av olovlig väg* till böter.

5 §.

För försök eller förberedelse till grov skadegörelse, så ock för underlåtenhet att avslöja sådant brott dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas.

6 §.

Åverkan eller tagande av olovlig väg må, om brottet endast förnärmar enskilds rätt, åtalas av åklagare allenast om åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.

13 KAP.

Om allmänfarliga brott

1 §.

Om någon anlägger brand, som innebär fara för annans liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av annans egendom, dömes för *mordbrand* till fängelse, lägst två och högst åtta år.

2 §.

Är brott som i 1 § sägs att anse som grovt, skall för *grov mordbrand* dömas till fängelse på viss tid, lägst sex och högst tio år, eller på livstid.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om branden anlagts i tätbebyggt samhälle, där den lätt kunde sprida sig, eller eljest inneburit fara för flera människor eller för egendom av särskild betydelse.

3 §.

Den som åstadkommer explosion, översvämning, ras, skeppsbrott, flyg- eller tågolycka eller annan sådan ofärd och därigenom framkallar fara för annans liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av annans egendom, dömes för *allmänfarlig ödeläggelse* till fängelse, lägst två och högst åtta år.

Är brottet grovt, dömes till fängelse på viss tid, lägst sex och högst tio år, eller på livstid.

4 §.

Om någon förstör eller skadar egendom, som har avsevärd betydelse för rikets försvar, folkförsörjning, rättsskipning eller förvaltning eller för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet i riket, eller genom annan åtgärd, som ej innefattar allenast undanhållande av arbetskraft eller uppmaning därtill, allvarligt stör eller hindrar användningen av sådan egendom, dömes för *sabotage* till fängelse i högst fyra år. Detsamma skall gälla, om någon eljest, genom skadegörelse eller annan åtgärd som nyss sagts, allvarligt stör eller hindrar den allmänna samfärdseln eller användningen av telegraf, telefon, radio eller dylikt allmänt hjälpmedel eller av anläggning för allmänhetens förseende med vatten, ljus, värme eller kraft.

5 §.

Är brott som i 4 § sägs att anse som grovt, skall för *grovt sabotage* dömas till fängelse på viss tid, lägst två och högst tio år, eller på livstid.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om därigenom framkallats fara för rikets säkerhet, för flera människoliv eller för egendom av särskild betydelse.

6 §.

Den som av oaktsamhet, genom att umgås ovarsamt med eld eller sprängämne eller annorledes, vållar brand eller ofärd som i 1, 2 eller 3 § sägs eller framkallar fara därför, eller vållar skada eller hinder som i 4 § sägs, dömes för *allmänfarlig vårdslöshet* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, dömes till fängelse i högst två år.

7 §.

Om någon framkallar allmän fara för människors liv eller hälsa genom att förgifta eller infektera livsmedel, vatten eller annat, på annat sätt sprida gift eller dylikt eller överföra eller sprida allvarlig sjukdom, dömes för *spridande av gift eller smitta* till fängelse i högst sex år.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt

beaktas, om det skett med uppsåt att skada annan till liv eller om många människor utsatts för fara.

8 §.

Frankallar någon allmän fara för djur eller växter medelst om att överföra eller sprida elakartad sjukdom eller genom skadedjur eller ogräs eller på annat dylikt sätt, dömes för förgöter eller fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse, lägst sex månader och år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas om uppsåt att skada eller om egendom av betydande värde för fara.

9 §.

Begår någon av grov oaktsamhet gärning som i 7 eller 8 § sägs för vårdslöshet med gift eller smittämne till böter eller fängelse i två år.

10 §.

Har någon, utan att vara förfallen till ansvar enligt vad förut i titel är sagt, vid handhavande av eld, sprängämne eller gift eller ledes framkallat fara för brand eller ofärd som i 1, 2 eller 3 § sägs om allmän fara som avses i 7 eller 8 §, och underlåter han, efter att hava till insikt därom, att till farans avvärjande göra vad skäligen kan dömes för underlåtenhet att avvärja allmänfara till böter eller i högst ett år.

11 §.

Om någon, som ådragit sig ansvar enligt 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9 eller frivilligt avvärjt fara som där sägs innan avsevärd olägenhet uppstått, må dömas till lindrigare straff än för gärningen är stadgat; dock dömas till lindrigare straff än fängelse, om lägsta straffet för brottet är fängelse i två år eller däröver. Var faran ringa och är för gärning stadgat svårare straff än fängelse i ett år, skall ej dömas till ansvar.

12 §.

För försök, förberedelse eller stämpling till mordbrand, grov mot allmänfarlig ödeläggelse, sabotage, grovt sabotage eller spridande eller smitta eller till förgöring, så ock för underlåtenhet att avslöja sådant brott dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas.

14 KAP.

Om förfalskningsbrott

1 §.

Den som, genom att skriva annan, verklig eller diktad, persons namn eller genom att falskeligen förskaffa sig annans underskrift eller annat framställer falsk urkund eller ock falskeligen ändrar eller utfyller urkund, dömes, om åtgärden innebär fara i bevishänscende, för urförfalskning till fängelse i högst två år.

Såsom urkund anses protokoll, kontrakt, skuldebrev, intyg och handling, som upprättats till bevis eller eljest är av betydelse såsom så ock legitimationskort, biljett och dylikt bevismärke.

2 §.

Är brott som i 1 § sägs att anse som ringa, skall för förfalskning dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Vid bedömande huruvida brottet är ringa skall särskilt beaktas, om urkunden är av mindre vikt, såsom kassakvitto, kontramärke eller dylikt mot-tagningsbevis, eller om gärningen skett för att förhjälpa någon till hans rätt.

3 §.

Om brott som i 1 § sägs är att anse som grovt, skall för *grov urkundsförfalskning* dömas till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om förfalskningen avsett myndighets arkivhandling av vikt eller urkund som är särskilt betydelsefull i den allmänna omsättningen, såsom obligation, aktiebrev eller inteckningshandling, eller om gärningen eljest var av särskilt farlig art.

4 §.

Den som förstör, gör obrukbar eller undanskaffar urkund, över vilken han vid tillfället ej äger så förfoga, dömes, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *undertryckande av urkund* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, dömes till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

5 §.

Om någon utan lov anbringar eller eljest förfalskar annans namnteckning eller signatur på alster av konst eller konsthantverk eller på annat dylikt verk och därigenom giver sken av att denne bestyrkt sig vara upphovsman till verket, dömes för *signaturförfalskning* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, dömes till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

6 §.

Den som eftergör inom eller utom riket gällande penningssedel eller mynt eller annorledes förfalskar sedel eller mynt, dömes för *penningförfalskning* till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, dömes till fängelse, lägst två och högst åtta år.

7 §.

Eftergör någon gällande frimärke, beläggningsstämpel eller annat offentligt eller för allmänheten avsett inländskt eller utländskt värdemärke eller ock offentlig inländsk eller utländsk kontrollmärkning på mått, vikt, vara, handling eller annat, eller anbringar någon falskt sådant märke eller falskeligen äkta märke eller förfalskar någon eljest sådant märke eller det märket, dömes, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *märkesförfalskning* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, dömes till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

8 §.

Om någon falskeligen anbringar märke eller annat föremål som kan tagas för gällande gränsmärke, vattenmärke, fixpunkt eller annat märke för plan- eller höjdmätning eller ock flyttar, borttager, skadar eller förstör sådant märke, dömes, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *förfalskning av fast märke* till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

9 §.

Den som åberopar falsk urkund, utbjuder eller håller till salu verk med falsk signatur, utprämlar falsk sedel eller falskt mynt, begagnar falskt värde- eller kontrollmärke, åberopar falskt fast märke eller eljest gör bruk av

något, som förfalskats på sätt ovan sägs, dömes, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för brukande av det förfalskade såsom hade han själf gjort förfalskningen.

10 §.

Den som, i annat fall än i 9 § sägs, bland allmänheten sprider något, som lätt kan förväxlas med gällande penningssedel, mynt eller offentligt värde-
märke, dömes för *olaga spridande av efterbildning* till böter.

11 §.

Har någon, som ådragit sig ansvar enligt vad förut i detta kapitel är sagt, innan avsevärd olägenhet uppkommit frivilligt avvärjt den fara i bevis-
hänseende som gärningen innebar, må dömas till lindrigare straff än för
gärningen är stadgat. Var faran ringa och är för gärningen ej stadgat svå-
rare straff än fängelse i sex månader, skall ej dömas till ansvar.

12 §.

För försök eller förberedelse till urkundsförfalskning, grov urkundsför-
falskning, undertryckande av urkund, signaturförfalskning, penningför-
falskning, märkesförfalskning, förfalskning av fast märke eller brukande
av vad som förfalskats, så ock för underlåtenhet att avslöja penningför-
falskning dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas. Skulle brottet, om
det fullbordats, hava varit att anse som ringa, må dock ej dömas till an-
svar enligt vad nu sagts.

15 KAP.

Om mened, falskt åtal och annan osann utsaga

1 §.

Om någon under laga ed eller under försäkran som avgives i eds ställe
lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen, dömes för *mened* till fängelse
i högst fyra år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex
månader.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse, lägst två och högst åtta år. Vid
bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det skett
med uppsåt att oskyldig skulle fällas till ansvar för allvarligt brott eller
eljest synnerlig skada tillfogas annan.

2 §.

Den som vid förhör under sanningsförsäkran i rättegång lämnar osann
uppgift eller förtiger sanningen, dömes för *osann partsutsaga* till fängelse
i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex
månader.

3 §.

Begår någon av grov oaktsamhet gärning som i 1 eller 2 § sägs, dömes
för *ovarsam utsaga* till böter eller fängelse i högst sex månader.

4 §.

Prövas utsaga som avses i 1—3 §§ vara utan betydelse för saken, skall ej
dömas till ansvar.

Vad nu sagts skall ock gälla, om någon lämnat osann uppgift eller förtigit
sanningen angående sådant varom han ägt vägra att yttra sig och omstän-
digheterna innebära skäligen ursäkt för honom.

5 §.

Väcker någon åtal mot oskyldig med uppsåt att denne må bli fälld till ansvar, dömes för *falskt åtal* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om åtalet avsett allvarligt brott eller innefattat missbruk av tjänsteställning.

Den som väcker åtal ehuru han icke har sannolika skäl därtill, dömes för *obefogat åtal* till böter eller fängelse i högst sex månader.

6 §.

Angiver man oskyldig till åtal med uppsåt att denne må bli fälld till ansvar, dömes för *falsk angivelse* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om han icke insåg men hade skälig anledning antaga, att den angivne var oskyldig, dömes för *obefogad angivelse* till böter eller fängelse i högst sex månader.

7 §.

Den som, i annat fall än 6 § avser, hos åklagare, polismyndighet eller annan myndighet sanningslöst tillvitar annan brottslig gärning, föregiver besvärande omständighet eller förnekar friande eller mildrande omständighet, dömes, om myndigheten har att upplaga anmälan i sådan sak, för *falsk tillvitelse* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om han icke insåg men hade skälig anledning antaga, att utsagan var sanningslös, dömes för *vårdslös tillvitelse* till böter eller fängelse i högst sex månader.

8 §.

Förvanskar eller undanröjer någon bevis med uppsåt att oskyldig må bli fälld till ansvar eller åberopar någon med sådant uppsåt falskt bevis, dömes för *bevisförvanskning* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, dömes till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

9 §.

Har någon, utan att vara förfallen till ansvar enligt vad förut i detta kapitel är sagt, genom åtgärd, varom där förmåles, framkallat fara för att annan skall bli utan laga skäl dömd eller eljest lida avsevärt förfång, och underlåter han, efter att hava kommit till insikt därom, att till farans avvärijande göra vad skäligen kan begäras, dömes för *underlåtenhet att avvärja rättsfel* till böter eller fängelse i högst sex månader.

10 §.

Om någon i skriftlig utsaga, som jämlikt lag eller författning avgives under edlig förpliktelse eller på heder och samvete eller under annan dylik försäkran, lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen, dömes, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *osann försäkran* till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst två år.

Sker sådan gärning av grov oaktsamhet, dömes för *vårdslös försäkran* till böter eller fängelse i högst sex månader.

11 §.

Lämnar någon i intyg eller annan urkund osann uppgift om vem han är eller om annat än egna angelägenheter eller upprättat någon för skens skull urkund rörande rättshandling, dömes, om åtgärden innebär fara i bevishän-

seende, för osant intygande till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet med hänsyn till att det innefattar missbruk av tjänsteställning eller eljest att anse som grovt, skall dömas till fängelse i högst två år.

Den som åberopar eller eljest begagnar osann urkund som avses i första stycket, dömes, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för brukande av osann urkund enligt vad där sägs.

12 §.

Missbrukar någon pass, betyg eller dylik för viss man utställd urkund genom att ge sig eller annan ut för honom eller utlämnar han urkunden att sålunda missbrukas, eller utger någon sanningslöst handling, som tillkommit medelst genomslag eller fotografering eller på annat dylikt sätt, för riktig kopia av viss urkund, dömes, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för missbruk av urkund till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst två år.

13 §.

Förnekar någon sin underskrift på urkund, dömes, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för förnekande av underskrift till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst två år.

14 §.

Om någon, som ådragit sig ansvar enligt vad förut i detta kapitel är sagt, innan avsevärd olägenhet uppkommit frivilligt rättat felet eller på annat sätt avvärjt fara för vidare olägenhet, må dömas till lindrigare straff än för gärningen är stadgat. Var faran ringa och är för gärningen ej stadgat svårare straff än fängelse i sex månader, skall ej dömas till ansvar.

15 §.

För förberedelse till mened eller stämpling till mened som innebär att någon söker anstifta sådan gärning, så ock för försök till bevisförvanskning dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas. Skulle brottet, om det fullbordats, hava varit att anse som ringa, må dock ej dömas till ansvar som nu sagts.

16 KAP.

Om brott mot allmän ordning

1 §.

Stör folksamling allmän ordning genom att ådagalägga uppsåt att med förenat våld sätta sig upp mot myndighet eller eljest framtvunga eller hindra viss åtgärd och skingrar den sig ej på myndighets befallning, dömes för upplopp, anstiftare och anförare till fängelse i högst fyra år och annan deltagare i folksamlingens förhävande till böter eller fängelse i högst två år. Om folksamlingen skingrar sig på myndighets befallning, dömes anstiftare och anförare för upplopp till böter eller fängelse i högst två år.

2 §.

Har folksamling, med uppsåt som i 1 § sägs, gått till förenat våld å person eller egendom, dömes, vare sig myndighet var tillstädes eller ej, för våldsamt upplopp, anstiftare och anförare till fängelse i högst tio år och annan deltagare i folksamlingens förhävande till böter eller fängelse i högst fyra år.

3 §.

Underlåter deltagare i folksamling som stör allmän ordning att efterkomma för ordningens upprätthållande meddelad befallning eller inkränker

på område som blivit för sådant ändamål fridlyst eller avspärrat, dömes, om ej upplöpp föreligger, för *ohörsamhet mot ordningsmakten* till böter eller fängelse i högst sex månader.

4 §.

Om någon genom våldshandling eller oljud eller på annat dylikt sätt stör eller söker hindra allmän gudstjänst, annan allmän andaktsövning, vigsel eller begravning eller dylik akt, domstols förhandling eller annan statlig eller kommunal förrättning eller ock allmän sammankomst för överläggning, undervisning eller åhörande av föredrag, dömes för *störande av förrättning eller av allmän sammankomst* till böter eller fängelse i högst sex månader.

5 §.

Den som muntligen inför menighet eller folksamling, i skrift som sprides eller utlämnas för spridning eller i annat meddelande till allmänheten uppmanar eller eljest söker förleda till brottslig gärning, svikande av medborgerlig skyldighet eller ohörsamhet mot myndighet, dömes för *uppvigling* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet med hänsyn till att gärningsmannen sökt förleda till allvarligt brott eller eljest att anse som grovt, skall dömas till fängelse i högst fyra år.

6 §.

Om någon bland allmänheten sprider falskt rykte eller annat osant påstående som är ägnat att framkalla fara för folkförsörjningen eller för allmän ordning och säkerhet, dömes för *samhällsfarlig ryktesspridning* till böter eller fängelse i högst två år.

7 §.

Skymfar någon offentligen Sveriges flagga eller vapen eller annat rikets höghetstecken, dömes för *skymfande av rikssymbol* till böter eller fängelse i högst sex månader.

8 §.

Hotar, förtalar eller smädar någon offentligen folkgrupp med viss härstamning eller trosbekännelse, dömes för *hets mot folkgrupp* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter.

9 §.

Om någon offentligen skymfar sådant som av svenska kyrkan eller annat här i riket verksamt trossamfund hålles heligt, dömes för *brott mot trosfrid* till böter eller fängelse i högst sex månader.

10 §.

Den som obehörigen flyttar, skadar eller skymfligen behandlar lik eller avlidens aska, öppnar grav eller eljest gör skada eller ofog på kista, urna, grav eller annat de dödas vilorum eller på gravvård, dömes för *brott mot griftefrid* till böter eller fängelse i högst sex månader.

11 §.

Sårar någon tukt och sedlighet genom framställning i skrift eller bild eller genom att saluhålla, förevisa eller annorledes sprida skrift eller bild, dömes för *sårande av tukt och sedlighet* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Vad nu sagts skall jämväl gälla, om någon, på allmän plats eller eljest offentligen, i ord eller handling sårar tukt och sedlighet.

12 §.

Den som bland barn eller ungdom sprider skrift eller bild, som genom sitt innehåll kan verka förråande eller eljest medföra allvarlig fara för de ungas sedliga fostran, dömes för *förtedande av ungdom* till böter eller fängelse i högst sex månader.

13 §.

Om någon genom misshandel, överansträngning, vanvård eller utsätter djur för otillbörligt lidande, dömes för *djurplågeri* eller fängelse i högst två år.

14 §.

Anordnar någon för allmänheten äventyrligt spel om pennningvärde eller tillåter någon sådant spel i lokal som han uppmanar, dömes för *dobbleri* till böter eller fängelse i högst sex månader. Deltager någon i dylikt spel som anordnats för allmänheten eller rum i lokal vartill allmänheten har tillträde, dömes för *dobbleri*.

15 §.

Den som på allmän plats, utom- eller inomhus, uppträder beru med alkoholhaltiga drycker, så att det framgår av hans åtbörder eller för *fylleri* till böter, högst femhundra kronor.

Till böter som nu sagts dömes jämväl, om ruset orsakats av andra alkoholhaltiga drycker.

16 §.

Den som, i annat fall än förut i detta kapitel är sagt, för oljud på allmän plats eller eljest offentligen betar sig på sätt som är ägnat förargelse hos allmänheten, dömes för *förargelseväckande beteenden*, högst femhundra kronor.

17 KAP.

Om brott mot allmän verksamhet

1 §.

Förgriper sig någon med våld eller hot om våld å innehavare av eller annan befattning, varmed ämbetsansvar är förenat, i denna utövning eller för att tvinga honom till eller hindra honom från tjänstgöring eller hämnas för sådan åtgärd, dömes för *våld eller hot mot tjänstgöring* till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är ringa, till böter i högst sex månader. Detsamma skall gälla, om någon sålunda griper sig mot den som innehaft ämbete eller annan befattning, varmed ämbetsansvar är förenat, för vad denne däri gjort eller underlåtit.

Vad nu sagts om befattning, varmed ämbetsansvar är förenat, skall gälla befattning, med vilken enligt Konungens förordnande sammanhang skall vara förenat.

2 §.

Den som, annorledes än i 1 § sägs, för att tvinga eller hindra någon åtnjuta skydd enligt nämnda paragraf, i utövningen av hans tjänst eller hämnas för tjänsteåtgärd, otillbörligen företager gärning, som medför lidande, skada eller annan olägenhet, eller hotar därmed för *förgripelse mot tjänsteman* till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet grovt, dömes till fängelse i högst fyra år.

3 §.

Vad i 1 och 2 §§ stadgas skall ock gälla, om någon på sätt som i nämnda paragrafer sägs förgriper sig mot den som är eller varit kallad till tjänst där avsedd befattningshavare vid förrättning.

4 §.

Den som, utan att fall är för handen som förut i detta kapitel är sagt, söker hindra någon att sätta sig till motvärn eller eljest med våld söka hindra någon

av befattning som avses i 1 §, dömes för *våldsamt motstånd* till böter eller fängelse i högst sex månader.

5 §.

Förolämpar man någon, som åtnjuter skydd enligt 1 §, i eller för hans befattning, dömes för *missfirmelse mot tjänsteman* till böter eller fängelse i högst sex månader.

6 §.

Om någon bland allmänheten sprider falskt rykte eller annat osant påstående, ägnat att undergräva aktningen för myndighet eller annat organ som äger besluta i allmänna angelägenheter, dömes för *beljugande av myndighet* till böter eller fängelse i högst två år.

7 §.

Den som lämnar, utlovar eller erbjuder muta eller annan otillbörlig belöning för utövning av befattning, varmed ämbetsansvar är förenat, dömes för *bestickning* till böter eller fängelse i högst två år.

8 §.

Den som vid val till allmän befattning eller vid annan utövning av rösträtt i allmänt ärende söker hindra omröstningen eller förvanska dess utgång eller eljest otillbörligen inverka på omröstningen, dömes för *otillbörligt verkande vid röstning* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse i högst fyra år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det förövats med våld eller hot om våld eller innefattat missbruk av tjänsteställning.

Den som mottager, låter åt sig utlova eller begär otillbörlig förmån för att i allmänt ärende rösta på visst sätt eller icke rösta, dömes, om det ej är ämbetsbrott, för *tagande av otillbörlig förmån vid röstning* till böter eller fängelse i högst sex månader.

9 §.

Söker någon obehörigen skaffa sig kännedom om vad som angående utövning av rösträtt i allmänt ärende skall hållas hemligt, dömes för *brott mot rösthemlighet* till böter eller fängelse i högst sex månader.

10 §.

Den som med våld eller hot om våld angriper någon för det han hos domstol eller annan myndighet gjort anmälan, fört talan, avlagt vittnesmål eller eljest vid förhör avgivit utsaga eller för att hindra honom från sådan åtgärd, dömes för *övergrepp i rättssak* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma skall gälla, om man med annan gärning, som medför lidande, skada eller olägenhet, eller med hot om sådan gärning angriper någon för det han avlagt vittnesmål eller eljest avgivit utsaga vid förhör hos myndighet eller för att hindra honom från att avgiva sådan utsaga.

11 §.

Om någon döljer den som förövat brott, hjälper honom att undkomma, undanröjer bevis om brottet eller, på annat dylikt sätt motverkar att det uppdagas eller beivras, dömes för *skyddande av brottsling* till böter eller fängelse i högst två år.

Den som icke insåg men hade skäligen anledning antaga att den andre var brottslig, dömes till böter.

Make, trolövad, syskon, skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led, den som i första svågerlag är lika nära förenad med den brottslige, den som på grund av adoption står i motsvarande förhållande till honom, fosterföräldrar eller fosterbarn må ej fällas till ansvar enligt denna paragraf.

12 §.

Hjälper man den, som är fånge, häktad eller anhållen eller eljest är för annat än sjukvård eller vård enligt barnavårdslagen eller lagen om nykterhetsvård berövad friheten, att komma lös eller främjar man, efter det han avvikit, hans flykt genom att dölja honom eller genom annan sådan åtgärd, dömes för *främjande av flykt* till böter eller fängelse i högst två år.

13 §.

Den som bryter mot förbud att sälja eller skingra gods eller att utgå annans gods, rubbar gods som blivit satt i kvarstad, utnått eller beslagt, get, skadar eller borttager myndighets anslag eller försegling eller eljest olovligen öppnar vad myndighet tillslutit eller ock överträder annat dylikt av myndighet meddelat förbud, dömes för *överträdelse av myndighets bud* till böter eller fängelse i högst ett år.

Vägrar någon inträde som förrättningsman äger fordra, dömes för *hindrande av förrättning* till böter.

14 §.

Om någon obehörigen utövar vad som hör till befattning, varmed ämbetsansvar är förenat, dömes för *obehörig tjänstutövning* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet med hänsyn till att gärningsmannen ville skaffa sig obehörig vinning eller eljest att anse som grovt, skall dömas till fängelse i högst fyra år.

15 §.

Den som, utan att fall är för handen som i 14 § sägs, obehörigen giver sig ut för att innehava där avsedd befattning, dömes för *föregivande av allmän ställning* till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma skall gälla, om någon obehörigen bär uniform, märke eller annat tjänstetecken som giver honom sken av att tillhöra krigsmakten eller annan kår i det allmännas tjänst eller kår, vars verksamhet avser allmän samfärdsel eller allmänhetens förseende med vatten, ljus, värme eller kraft.

Om någon obehörigen giver sig ut för advokat, dömes för *föregivande av ställning såsom advokat* till böter.

16 §.

För försök eller förberedelse till våld eller hot mot tjänsteman dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas, såframt ej brottet, om det fullbordats skulle hava varit att anse som ringa. För försök till främjande av flykt dömes ock till ansvar enligt vad i 23 kap. sägs.

18 KAP.

Om högmålsbrott

1 §.

Den som, med uppsåt att statskicket skall med vapenmakt eller eljest med våldsamma medel omstörtas eller att åtgärd eller beslut av Konungens riksdagen eller högsta domarmakten skall sålunda framtvingas eller hindras, företager handling som innebär fara för uppsåtets förverkligande, dömes, om det ej är högförräderi, för *uppror* till fängelse i tio år eller på livstid eller, om faran var ringa, i lägst fyra och högst tio år.

2 §.

Om gärning som avses i 3—5 kap. innebär förgripelse mot Konungen annan medlem av konungahuset eller mot regent som är satt i Konungens

ställe, må dömas till fängelse i högst fyra år, om å brottet eljest kan följa fängelse i högst sex månader, och i högst sex år, om å brottet eljest kan följa fängelse i mer än sex månader men högst fyra år.

3 §.

Den som, med uppsåt att brott skall förövas mot allmän säkerhet eller medborgares frihet, samlar eller anför väpnat manskap eller håller det samlat eller förser manskap med vapen, ammunition eller annan dylik utrustning eller övar det i vapens bruk, dömes för *väpnat hot mot laglig ordning* till fängelse, lägst sex och högst tio år.

4 §.

Om någon bildar eller deltagar i sammanslutning, som måste anses vara avsedd att utgöra eller med hänsyn till sin beskaffenhet och det ändamål för vilket den är bildad lätt kan utvecklas till ett sådant maktmedel som militär trupp eller polisstyrka och som icke med vederbörligt tillstånd förstärker försvaret eller ordningsmakten, eller ock för sådan sammanslutning tager befattning med vapen, ammunition eller annan dylik utrustning, upplåter lokal eller mark för dess verksamhet eller understödjer den med penningar eller på annat sätt, dömes för *olovlig kärverksamhet* till böter eller fängelse i högst två år.

5 §.

Den som övar olaga tvång eller olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen eller inkräkta på handlingsfriheten inom politisk organisation eller yrkes- eller näringsammanslutning och därigenom sätter yttrande-, församlings- eller föreningsfriheten i fara, dömes för *brott mot medborgerlig frihet* till fängelse i högst sex år.

6 §.

Om någon genom stympning eller annorledes, för längre eller kortare tid, gör sig oduglig till tjänstgöring, som det ålegat honom att fullgöra vid krigsmakten eller eljest för rikets försvar, eller genom att föregiva sjukdom eller medelst annat vilseledande undandraget sig sådan tjänstgöringsskyldighet, dömes för *svikande av försvarsplikt* till böter eller fängelse i högst två år eller, om riket var i krig, till böter eller fängelse i högst fyra år.

7 §.

För försök, förberedelse eller stämpling till uppror eller väpnat hot mot laglig ordning, för underlåtenhet att avslöja sådant brott, så ock för försök till brott mot medborgerlig frihet eller svikande av försvarsplikt dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas.

8 §.

Gärning som avses i 3—5 kap. och innebär förgripelse mot Konungen eller annan som är nämnd i 2 § må ej utan Konungens förordnande åtalas av åklagare, med mindre någon avlidit till följd av gärningen. Detsamma skall gälla i fråga om försök, förberedelse eller stämpling till gärning som nu sagts eller underlåtenhet att avslöja sådan gärning.

19 KAP.

Om brott mot rikets säkerhet

1 §.

Den som, med uppsåt att riket eller del därav skall, med våldsamma eller eljest lagstridiga medel eller med utländskt bistånd, läggas under främmande makt eller bringas i heroende av sådan makt eller att del av riket skall så-

lunda lösryckas, företager handling som innebär fara för uppsåtets förverkligande, dömes för *högförräderi* till fängelse i tio år eller på livstid eller, om faran var ringa, i lägst fyra och högst tio år.

Om någon, med uppsåt att åtgärd eller beslut av Konungen, riksdagen eller högsta domarmakten skall med utländskt bistånd framtvingas eller hindras, företager handling som innebär fara därför, dömes ock för *högförräderi*.

2 §.

Den som med våldsamma medel eller utländskt bistånd framkallar fara för att riket skall invecklas i krig eller andra fientligheter, dömes, om det ej är *högförräderi*, för *krigsanslifvan* till fängelse, lägst två och högst åtta år.

3 §.

Om den, som fått i uppdrag att för riket förhandla med främmande makt eller eljest bevaka rikets angelägenheter hos någon som företräder främmande makts intresse, missbrukar behörighet att företräda riket eller eljest sin förtroendeställning och därigenom orsakar riket avsevärt men, dömes för *trolöshet vid förhandling med främmande makt* till fängelse på viss tid, lägst två och högst tio år, eller på livstid.

4 §.

Svensk medborgare, som utan tillstånd av Konungen eller den han be- myndigat låter bruka sig såsom ombud för främmande makt i diplomatisk angelägenhet som rör riket, så ock envar, som i föregiven egenskap av behörigt ombud inlåter sig i underhandling om sådan angelägenhet med någon som företräder främmande makts intresse, dömes för *egenmäktighet vid förhandling med främmande makt* till fängelse i högst två år eller, om riket var i krig, högst fyra år.

Innebar brottet fara för rikets självbestämmingsrätt eller dess fredliga förhållande till främmande makt, dömes till fängelse, lägst ett och högst sex år, eller, om riket var i krig, till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid.

5 §.

Den som, med uppsåt att gå främmande makt tillhanda, obehörigen anskaffar, befordrar, lånmar eller eljest röjer uppgift rörande försvarsverk, vapen, förråd, import, export eller förhållande i övrigt, vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för rikets försvar eller för folkförsörjningen vid krig eller av krig föranledda utomordentliga förhållanden eller eljest för rikets säkerhet, dömes, vare sig uppgiften är riktig eller ej, för *spioneri* till fängelse i högst sex år. Detsamma skall gälla, om någon med uppsåt som nu sagts obehörigen framställer eller lager befattning med skriftteckning eller annat föremål som innefattar sådan uppgift.

6 §.

Är brott som i 5 § sägs att anse som grovt, skall dömas för *grovt spioneri* till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningen var av synnerligen farlig beskaffenhet med hänsyn till pågående krig eller rörde förhållande av stor betydelse eller om den brottslige röjde vad som på grund av allmän eller enskild tjänst betrots honom.

7 §.

Förövas, beträffande uppgift som rör förhållande av hemlig natur, gärning som i 5 § sägs utan uppsåt att gå främmande makt tillhanda, dömes för *obehörig befattning med hemlig uppgift* till böter eller fängelse i högst två år eller, om riket var i krig, till böter eller fängelse i högst fyra år.

Den som av grov oaktsamhet befordrar, lämnar eller eljest röjer uppgift löshet med hemlig uppgift till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om riket var i krig, till böter eller fängelse i högst två år.

8 §.

Om någon bland allmänheten sprider eller till främmande makt framför eller låter framkomma falskt rykte eller annat osant påstående som är ägfara för rikets säkerhet, dömes för ryktesspridning till böter eller fängelse i högst två år.

9 §.

Den som, med uppsåt att gå främmande makt tillhanda, här i riket bedriver verksamhet för anskaffande av uppgifter rörande militära eller andra förhållanden, vilkas uppenbarande för den främmande makten kan medföra men för annan främmande makts säkerhet, eller här i riket till dylik verksamhet lämnar medverkan som ej är allenast tillfällig, dömes för olovlig underrättelseverksamhet till böter eller fängelse i högst två år.

För olovlig underrättelseverksamhet skall ock dömas, om någon, med uppsåt att gå främmande makt tillhanda, här i riket hemligen eller med användande av svikliga medel antingen bedriver verksamhet för anskaffande av uppgifter om annans personliga förhållande eller till dylik verksamhet lämnar medverkan som ej är allenast tillfällig.

10 §.

Skymfar någon offentligen främmande makts flagga eller vapen eller annat dess höghetstecken, dömes för skymfande av utländsk rikssymbol till böter eller fängelse i högst sex månader.

11 §.

Om gärning som avses i 3—5 kap. innebär, att någon genom förgripelse å främmande makts statsöverhuvud eller representant här i riket kränker den främmande makten, må dömas till fängelse i högst två år, om å brottet eljest kan följa fängelse i högst sex månader, och i högst fyra år, om å brottet eljest kan följa fängelse i mer än sex månader men högst två år. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, om främmande makt kränkes genom att någon gör intrång i lokal som innehaves av dess representation eller gör skada därå eller å egendom som där finnes.

12 §.

Om någon utan Konungens tillstånd här i riket värvar folk till främmande krigstjänst eller därmed jämförlig tjänst eller förmår folk att olovligen begiva sig ur riket för att taga sådan tjänst, dömes för olovlig värving till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om riket var i krig, till fängelse i högst två år.

13 §.

Den som av främmande makt eller någon som handlar i dess intresse mottager penningar eller annan egendom för att genom utgivande eller spridande av skrifter eller annorledes påverka den allmänna meningen om statsskicket eller om åtgärder i rikets inre eller yttre styrelse, dömes för tagande av utländskt understöd till fängelse i högst två år.

14 §.

För försök, förberedelse eller stämpling till högförräderi, trolöshet vid förhandling med främmande makt, spioneri, grovt spioneri eller olovlig underrättelseverksamhet, så ock för försök eller förberedelse till obehörig befattning med hemlig uppgift dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stad-

gas. Såsom stämpling till högförräderi skall även anses att träda i förbindelse med främmande makt för att förbereda, möjliggöra eller underlätta att sådant brott må förövas.

Den som underlåter att avslöja högförräderi, trolöshet vid förhandling med främmande makt, spioneri eller grovt spioneri, dömes ock till ansvar enligt vad i 23 kap. sägs; och skall till sådant ansvar dömas jämväl om han icke insett men bort inse att brottet var å färde.

15 §.

Om någon, som med hänsyn till vad honom är veterligt, på grund av meddelad varning eller eljest bort inse att högförräderi, trolöshet vid förhandling med främmande makt, spioneri eller grovt spioneri är å färde, medverkar till gärningen, dömes till ansvar såsom för medhjälp därtill; dock må ej dömas till svårare straff än fängelse i två år.

16 §.

Olovlig underrättelseverksamhet, skymfande av utländsk rikssymbol eller olovlig värvning eller försök, förberedelse eller stämpling till olovlig underrättelseverksamhet må ej utan Konungens förordnande åtalas av åklagare.

Gärning som avses i 3—5 kap. och innebär sådan kränkning av främmande makt som i 11 § sägs, så ock försök, förberedelse eller stämpling till gärning som nu sagts eller underlåtenhet att avslöja sådan gärning må ej heller åtalas av åklagare utan att Konungen förordnat därom.

20 KAP.

Om ämbetsbrott

1 §.

Missbrukar ämbetsman, genom handling eller underlåtenhet, sin ställning till förfång för det allmänna eller någon enskild, dömes, om ej gärningen utgör förskingring eller annan trolöshet eller eljest är särskilt belagd med straff, för *tjänstemissbruk* till suspension eller avsättning; om skäl äro därtill, skall tillika dömas till fängelse i högst två år. I ringa fall skall dömas allenast till böter.

Är brottet grovt, dömes till avsättning och fängelse i högst sex år.

2 §.

Ämbetsman, som mottager, låter åt sig utlova eller begär muta eller annan otillbörlig belöning för sin tjänstutövning, dömes, om ej gärningen eljest är särskilt belagd med straff, för *tagande av muta eller av otillbörlig belöning* såsom stadgas i 1 §. Detsamma skall gälla, om han begått sådan gärning innan han erhöit befattningen.

Begår den som varit ämbetsman gärning, som i första stycket sägs, dömes till böter eller fängelse enligt vad i 1 § stadgas.

3 §.

Yppar ämbetsman vad han är pliktig att hemlighålla eller utnyttjar han olovligen sådan hemlighet, dömes, om ej gärningen eljest är särskilt belagd med straff, för *brott mot tystnadsplikt* till suspension eller avsättning; om skäl äro därtill, skall tillika dömas till fängelse i högst ett år. I ringa fall skall dömas allenast till böter.

Begår den som varit ämbetsman sådan gärning, dömes till böter eller fängelse enligt vad i första stycket sägs.

4 §.

Åsidosätter ämbetsman av försummelse, oförstånd eller oskicklighet vad honom åligger enligt lag, instruktion eller annan författning, särskild föremissbruk eller eljest är särskilt belagd med straff, för tjänstefel till böter eller suspension.

Är felet grovt, dömes till suspension eller avsättning; om skäl äro där-till, skall tillika dömas till fängelse i högst ett år.

5 §.

Finnes ämbetsman hava genom gärning, som är belagd med straff annorstädes än i 1—4 §§, åsidosatt sin tjänsteplikt, må fängelse i högst två år ådömas, ändå att så svårt straff eljest ej kunnat följa.

6 §.

Innehar den, som enligt bestämmelserna i 1—4 §§ förskyllt suspension eller avsättning från viss tjänst, ej längre samma tjänst, men har han i dess ställe erhållit annan befattning med likartade arbetsuppgifter, skall dömas till suspension eller avsättning från den befattningen.

Har han ej i tjänstens ställe erhållit annan befattning som i första stycket sägs, dömes till böter eller fängelse enligt vad i 1—4 §§ stadgas. Skulle han eljest hava dömts till suspension eller avsättning jämte böter eller fängelse, må vid straffets bestämmande hänsyn tagas till att suspension eller avsättning ej ådömes; skulle han ej hava dömts till annan påföljd än suspension eller avsättning, må varje påföljd eftergivnas.

7 §.

När den, som enligt bestämmelserna i 1—4 §§ dömes till eller förskyllt suspension eller avsättning från sin tjänst, innehar annan med ämbetsansvar förenad befattning än i 6 § första stycket sägs, skall han avsättas från denna, om han genom brottet visat sig uppenbarligen icke vara skickad att innehava befattningen; har han eljest i avsevärd mån skadat det anseende innehavaren av den befattningen bör äga, dömes till suspension därifrån.

Dömes någon till ansvar jämlikt 2 § andra stycket eller 3 § andra stycket och innehar han med ämbetsansvar förenad befattning, skall vad ovan i första stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

8 §.

Om ämbetsman genom annat brott än i 1—4 §§ sägs visat sig uppenbarligen icke vara skickad att innehava sin befattning, skall, jämte annan påföljd som finnes böra åläggas, dömas till avsättning. Är för brottet ej stadgat fängelse i två år eller däröver, må dock dömas till avsättning allenast om tjänstens särskilda beskaffenhet kräver det.

Dömes ämbetsman ej till avsättning enligt första stycket, skall han dömas till suspension från sin befattning, om han genom brottet i avsevärd mån skadat det anseende innehavaren av befattningen bör äga.

När suspension eller avsättning ådömes jämlikt denna paragraf, skall den förlust ämbetsmannen därigenom lider beaktas vid bestämmande av annan påföljd för brottet; och må böter eller disciplinstraff som eljest skolat ådömas helt eftergivnas.

9 §.

Om förvaltningsmyndighet för visst brott ålagt ämbetsman disciplinär bestraffning, har domstol att taga hänsyn därtill vid bestämmande av påföljd för samma brott, och må böter, disciplinstraff eller suspension som eljest skolat ådömas helt eftergivnas. Förvaltningsmyndighetens beslut skall förfalla, om det ej helt eller delvis verkställts när åtal för brottet väckes.

10 §.

Har ämbetsman utan lov eller tillkännagivet förfall avhållit sig från tjänstgöring och ej kunnat träffas med kallelse eller inställas, dömes, om han ej kommer innan tre månader förflutit från det kallelse som domstolen utfärdat å honom införts i allmänna tidningarna, till avsättning från sin befattning.

11 §.

Om någon medverkat till tjänstemissbruk, tagande av muta eller av otillbörlig belöning eller brott mot tystnadsplikt utan att därigenom åsidosätta tjänsteplikt, dömes med tillämpning av vad i 23 kap. stadgas till böter eller fängelse enligt vad ovan i 1, 2 eller 3 § sägs. Är han själv ämbetsman, skall därjämte tillämpas vad i 8 § sägs.

För medverkan till tjänstefel må dömas allenast den som därigenom åsidosatt tjänsteplikt.

12 §.

Med ämbetsman förstås i denna balk domare, annan statens befattningshavare som endast medelst dom kan avsättas från sin tjänst, så ock den som har förtroendesyssla från vilken Konungen må entlediga honom. Vad som sägs om ämbetsmän skall ock gälla om dem, som äro satta att förvalta städers, menigheters eller allmänna av Konungen stadfästade kassors, verks eller andra inrättnings- eller stiftelsers angelägenheter, om tjänstemän som lyda under ämbets- eller förvaltningsmyndigheterna och om andra som förordnats att förrätta ämbete eller tjänsteärende.

Den som är förordnad eller vald till ledamot av beslutande statlig eller kommunal församling eller sätter i jury eller beskattningsnämnd skall ock vara underkastad ämbetsansvar enligt 2, 3 och 5—8 §§; dock må suspension ej ådömas, och må den som är vald till ledamot av beslutande statlig eller kommunal församling ej enligt 8 § dömas till avsättning i annat fall än då han begått brott för vilket är stadgat fängelse i två år eller däröver. För den som, utan att vara underkastad ämbetsansvar, är anställd i allmän tjänst eller fullgör lagstadgad tjänsteplikt skall ock gälla vad i 3 § sägs.

Vad i 2 och 3 §§ sägs om den som varit ämbetsman äger motsvarande tillämpning i fråga om den som varit underkastad ansvar som stadgas i andra stycket.

13 §.

Om innehavare av befattning vid förelag för allmän samfärdsel, vilken enligt Konungens förordnande skall åtnjuta skydd som i 17 kap. 1 § sägs, åsidosätter vad honom åligger till förekommande av olyckshändelse, skall gälla vad i 5 och 8 §§ stadgas.

14 §.

Åklagare må, utan hinder av vad eljest må vara stadgat, åtala brott, varigenom ämbetsman åsidosatt sin tjänsteplikt; dock skall gälla vad i denna balk stadgas att åtal ej må ske utan förordnande av Konungen eller den Konungen bemyndigat och vad i annan lag eller författning är föreskrivet om åtal för gärning, som avses i 3 § och som är särskild belagd med straff, eller gärning, för vilken straff är stadgat allenast om den förövas av ämbetsman.

15 §.

Har den, som dömts för brott, innan domen meddelades eller därefter men innan den vunnit laga kraft, blivit förordnad eller har han, efter val inom sagda tid, blivit utsedd till befattning, och har rätten icke prövat frågan om suspension eller avsättning därifrån jämlikt 6, 7 eller 8 §, må särskild talan om suspension eller avsättning från befattningen föras. Sådan

7 §.

Förgriper sig krigsman med våld eller hot om våld å krigsman i dennes tjänsteutövning eller för att tvinga honom till eller hindra honom från tjänsteåtgärd eller eljest med anledning av hans tjänst, dömes för *våld eller hot mot krigsman* till disciplinstraff eller fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till disciplinstraff eller fängelse i högst sex månader. Är brottet med hänsyn till att det inneburit fara för krigslydnaden eller eljest att anse som grovt, skall dömas till fängelse i högst fyra år.

Förövar krigsman, då riket är i krig, brott som nu sagts mot förman eller mot vaktpost eller annan krigsman som tjänstgör för bevakning eller upprätthållande av ordning, dömes till fängelse i högst tio år eller, om brottet är ringa, till disciplinstraff eller fängelse i högst sex månader. Sker det under strid eller eljest vid tillfälle då brott mot krigslydnaden medför särskild fara, må dömas till fängelse på livstid.

8 §.

Krigsman, som förolämpar annan krigsman i eller för hans tjänst, dömes för *missfirmelse mot krigsman* till disciplinstraff eller fängelse i högst sex månader.

9 §.

Visar krigsman, i annat fall än förut är sagt, vanvördnad mot förman eller missaktning mot underlydande eller brister han eljest i anständigt uppförande mot krigsman, och sker det i eller för dennes tjänst, dömes för *oskickligt beteende* till disciplinstraff.

10 §.

Krigsman som muntligen inför samling av krigsmän eller eljest i meddelande till krigsmän uppmanar eller annorledes söker förleda till lydnadsbrott eller annan gärning, varigenom krigsman åsidosätter sin tjänsteplikt, dömes för *uppvigling av krigsmän* till disciplinstraff eller fängelse i högst ett år.

Är brottet med hänsyn till att gärningsmannen sökte förleda till allvarligt brott eller eljest att anse som grovt, skall dömas till fängelse i högst fyra år.

11 §.

Avviker eller utebliver krigsman olovligen från avdelning av krigsmakten vid vilken han skall tjänstgöra eller vistas eller, om han skall tjänstgöra annorstädes än vid avdelning av krigsmakten, från tjänstgöringsstället, dömes för *undanhållande* till disciplinstraff eller fängelse i högst sex månader.

För undanhållande under beredskapstillstånd eller då riket är i krig dömes till disciplinstraff eller fängelse i högst två år.

12 §.

Om undanhållande med hänsyn till den tidrymd, under vilken gärningsmannen hållit sig undan eller avsett att hålla sig undan, eller till arten av hans tjänstgöring medfört eller kunnat medföra väsentligt avbräck i utbildningen eller annat avsevärt men för tjänsten, dömes för *rymning* till disciplinstraff eller fängelse i högst två år.

För rymning under beredskapstillstånd dömes till fängelse i högst två år. Var riket i krig, dömes till fängelse i högst tio år.

13 §.

Lämnar krigsman, vilken tjänstgör såsom chef för avdelning av krigsmakten eller fullgör vakttjänst eller likartad uppgift, obehörigen sin post eller finnes han hava genom förtäring av alkoholhaltiga drycker eller an-

norledes sällt sig ur stånd att fullgöra tjänsten, dömes för *övergivande av post* till disciplinstraff eller fängelse i högst två år.

För övergivande av post då riket är i krig dömes till disciplinstraff eller fängelse i högst fyra år; förövades brottet under strid eller eljest vid tillfälle då brott mot krigslydnaden medför särskild fara, dömes till fängelse i högst tio år eller på livstid.

14 §.

Är krigsman under tjänsteutövning så påverkad av alkoholhaltiga drycker eller annat berusningsmedel, att hans förmåga att fullgöra tjänsten måste antagas vara nedsatt, dömes för *onykterhet i tjänsten* till disciplinstraff eller fängelse i högst ett år.

15 §.

Krigsman som, inom område eller utrymme som nyttjas av krigsmakten, uppträder berusad av alkoholhaltiga drycker, så att det framgår av hans åtbörder eller tal, dömes för *fylleri* till disciplinstraff.

Till disciplinstraff dömes jämväl, om ruset orsakats av annat än alkoholhaltiga drycker.

16 §.

Krigsman som, inom område eller utrymme som nyttjas av krigsmakten, för oljud eller eljest betar sig på sätt som är ägnat att väcka allmän förargelse, dömes för *förargelseväckande beteende* till disciplinstraff.

17 §.

Missbrukar krigsman, som ej är underkastad ämbetsansvar, genom handling eller underlåtenhet sin ställning till förfång för krigsmakten eller eljest för det allmänna eller för någon enskild, dömes, om ej gärningen är särskilt belagd med straff, för *tjänstemissbruk* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till disciplinstraff.

18 §.

Åsidosätter krigsman, som ej är underkastad ämbetsansvar, av försumelse, oförstånd eller oskicklighet vad honom åligger enligt reglementen, instruktioner eller andra allmänna bestämmelser, särskilda föreskrifter eller tjänstens beskaffenhet, dömes, om ej gärningen utgör tjänstemissbruk eller eljest är särskilt belagd med straff, för *tjänstefel* till disciplinstraff.

Är felet grovt, dömes till fängelse i högst ett år.

19 §.

För förberedelse eller stämpling till eller underlåtenhet att avslöja myteri, så ock för försök, förberedelse eller stämpling till eller underlåtenhet att avslöja rymning under beredskapstillstånd eller krig dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas. Detsamma skall gälla försök, förberedelse eller stämpling till våld eller hot mot krigsman, såframt ej brottet, om det fullbordats, skulle hava varit att anse som ringa.

För medverkan till tjänstefel må dömas allenast den som därigenom åsidosatt tjänsteplikt.

20 §.

Krigsmän äro enligt denna balk de vilka såsom officerare, underofficerare, underbefäl eller meniga äro anställda vid krigsmakten, värnpliktiga samt hemvärnsmän och hemvärnsrekryter, samtliga under den tid de i sådant egenskap äro tjänstgöringsskyldiga. Krigsmän äro ock, i den mån Konungen med hänsyn till behovet av befälsföring och övriga tjänstgöringsförhållanden så förordnar, de som eljest äro anställda vid krigsmakten eller förbundit sig att såsom frivilliga fullgöra krigstjänst, under den tid de i

sådan egenskap äro tjänstgöringsskyldiga. Om någon åtnjuter ledighet som ej är begränsad till kortare tid än två månader, anses han icke tjänstgöringsskyldig. Närmare bestämmelser om vad som avses med krigsmakens meddelas av Konungen.

De som avses i första stycket skola, förutom under tid då tjänstgöringsskyldighet föreligger, anses såsom krigsmän då de i anslutning till sådant tid vårdas å militärsjukhus, då de äro intagna i militärhåkte samt då de inom område eller utrymme som nyttjas av krigsmakten eller eljest offentligen uppträda i militär tjänstedräkt ävensom såvitt angår fullgörandet af dem åliggande anmälningsskyldighet eller annan särskild tjänsteplikt.

Krigsman, som har befälsrätt över annan krigsman, är dennes förman. Krigsman, över vilken annan krigsman har befälsrätt, är underlydande i förhållande till denne.

21 §.

Av den personal som avses i 20 § första stycket skola officerare, underofficerare och annat befäl av lägst furirs grad samt de som innehåva motsvarande tjänsteställning vara underkastade ämbetsansvar, vare sig de äro tjänstgöringsskyldiga eller icke.

22 §.

Vad i 20 kap. 14 § är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om brott, varigenom krigsman åsidosatt sin tjänsteplikt.

22 KAP.

Krigsartiklar

1 §.

Den som, då riket är i krig,
1. hindrar, missleder eller förräder krigsfolk eller andra som äro verk-samma för försvaret av riket eller förleder dem till myteri, trolöshet eller modlöshet,
2. förräder, fördärvar eller skadar befästning, krigsmateriel, fabrik, företag, råd, kraftanläggning, trafikled, fartyg eller annat av betydelse för försvaret eller folkförsörjningen,
3. genom osann framställning sprider misströstan bland allmänheten,
4. åt fienden anskaffar krigsfolk, tjänstbarheter, förnödenheter eller understöd, eller
5. begår annan dylik förrädisk gärning,
dömes, om gärningen är ägnad att medföra avsevärt men för rikets krigsmakt eller eljest för försvaret av riket eller för folkförsörjningen eller införskaffar avsevärt bistånd åt fienden, för *landsförräderi* till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid.
Är gärning som i första stycket sägs endast i mindre mån ägnad att medföra men för försvaret av riket eller för folkförsörjningen eller innefattar den ringare bistånd åt fienden än där sägs, dömes för *landssvek* till fängelse i högst sex år. Bestod gärningen i anskaffande av tjänstbarheter eller förnödenheter eller i annan tjänst åt fienden inom område som var besatt av denne, och kunde gärningen med hänsyn till befolkningens behov, gärningsmannens försörjning eller andra särskilda förhållanden ej anses olämplig, skall ej dömas till ansvar.

2 §.

Begår någon av oaktsamhet gärning som avses i 1 §, dömes för *landsskadlig vårdslöshet* till fängelse i högst fyra år.

3 §.

Krigsman som, då riket är i krig, går över till fienden eller eljest frivilligt överlämnar sig åt denne, dömes för *överlöpande till fienden till fängelse* på viss tid, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid.

Detsamma skall gälla, om svensk medborgare, då riket är i krig, bär vapen mot riket och gärningen ej är att anse som landsförräderi.

4 §.

Krigsman som, då riket är i krig, obehörigen avsänder meddelande till eller eljest träder i förbindelse med någon, som tillhör fiendens krigsmakt eller vistas på fiendens område, dömes för *samröre med fienden till disciplinstraff* eller fängelse i högst två år.

5 §.

Därest, då riket är i krig, krigsman under strid eller eljest vid tillfälle då brott mot krigslydnaden medför särskild fara råder krigsmän att giva sig åt fienden eller annorledes i krigsmäns närvaro obehörigen företager något som är ägnat att framkalla trolöshet eller modlöshet, dömes för *undergrävande av stridsviljan* till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid. Var faran ringa, dömes till fängelse i högst sex år.

6 §.

Krigsman som, då riket är i krig, bland krigsmän sprider falskt rykte eller annat osant påstående, ägnat att framkalla trolöshet eller modlöshet, dömes för *försvarsskadlig ryktesspridning* till disciplinstraff eller fängelse i högst två år.

7 §.

Hålla krigsmän, under beredskapstillstånd eller då riket är i krig, obehörigen sammankomst rörande ämne genom vars avhandlande lydnadsbrott eller rymning lätt kan föranledas eller fruktan eller misströstan kan utbredas hos krigsmännen, dömes deltagare för *olovlig sammankomst* till disciplinstraff eller fängelse i högst två år. Den som deltagit på tillskyndan eller med tillstånd av förman skall vara fri från ansvar.

8 §.

Underlåter krigsman, under beredskapstillstånd eller då riket är i krig, uppsåtligen eller av oaktsamhet att i vad på honom ankommer sätta försvarsanslåt i stridsberedskap, bringa avdelning i stridbart skick, anskaffa förnödenheter eller eljest förbereda krigsföretag, dömes för *försummande av krigsförberedelse* till fängelse i högst sex år.

Är uppsåtligen begånget brott som nu sagts med hänsyn till att därigenom framgången av krigsföretag satts i fara eller eljest att anse som grovt, skall dömas till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid.

9 §.

Därest, då riket är i krig, krigsman vilken tjänstgör såsom chef för avdelning av krigsmakten, utan att tillgängliga medel och utvägar till försvar utnyttjats, föreskrivna förstörelseåtgärder vidtagits eller särskilt anbefallt motstånd utförts, till fienden överlämnar stridsställning, krigsmateriel eller annat som har avsevärd betydelse för krigföringen eller giver sig och sin avdelning åt fienden, dömes för *dagtingan* till fängelse på viss tid, lägst sex och högst tio år, eller på livstid.

10 §.

Underlåter krigsman, då riket är i krig, uppsåtligen eller av oaktsamhet under eller i anslutning till strid att till det yttersta uppfylla sin plikt att främja krigföringen, dömes för *stridsförsumlighet* till fängelse i högst sex år.

Är uppsåtligt begånget brott som nu sagts med hänsyn till att därigenom framgången av krigsföretag satts i fara eller att gärningsmannen innehade ansvarfull ställning eller ock eljest att anse som grovt, skall dömas till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid.

11 §.

Den som vid krigföring, genom att använda stridsmedel ägnat att förorsaka onödigt lidande eller genom att missbruka kännetecknet röda korset eller annorledes, förfar på sätt som står i strid mot gällande avtal med främmande makt eller allmänt erkända folkrättsliga grundsatser, dömes för folkrättsbrott till fängelse i högst fyra år; är brottet ringa, må dömas till böter eller, om han är krigsman, till disciplinstraff. För folkrättsbrott dömes jämväl den som i annat fall än vid krigföring åsidosätter vad som skall iakttagas enligt sådana avtal eller grundsatser angående skydd för sårade, sjuka och skeppsbrutna vid stridskrafter i fält eller till sjöss, krigsfångar eller civilpersoner under krigstid eller eljest angående ockupation, och därigenom orsakar skada å person, kroppsligt eller själsligt lidande eller ock annan skada eller olägenhet som ej är ringa.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse på viss tid, lägst två och högst tio år, eller på livstid. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det förövats genom ett stort antal skilda handlingar eller om därigenom eljest många människor dödsats eller skadats eller omfattande egendomsförlust uppkommit.

12 §.

För försök, förberedelse eller stämpling till landsförräderi, landssvek eller överlöpande till fienden dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas. Såsom stämpling skall även anses att träda i förbindelse med fienden för att förbereda, möjliggöra eller underlätta ett brott som nu sagts må förövas. För förberedelse eller stämpling under tid, då riket hotas av krig, ockupation eller andra fientligheter, dömes till ansvar ändå att fientligheter icke utbrutit.

Den som underlåter att avslöja landsförräderi, landssvek eller överlöpande till fienden, dömes ock till ansvar enligt vad i 23 kap. sägs; och skall till sådant ansvar dömas jämväl om han icke insett men bort inse att brottet var å färde.

13 §.

Har under krig brott förövats av någon som därvid icke saknat anledning antaga att gärningen enligt krigsbruk var tillåten, må dömas till lindrigare straff än för gärningen är stadgat. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, skall ej dömas till ansvar.

14 §.

Under beredskapstillstånd och då riket är i krig skall såsom krigsman anses, förutom den som på grund av 21 kap. 20 § eller med stöd därav givna bestämmelser är krigsman, jämväl envar annan som är tjänstgöringsskyldig vid krigsmakten, i den mån ej Konungen annorlunda förordnar. Vad som sägs om krigsman skall, då riket är i krig, äga motsvarande tillämpning å polisman vilken, utan att vara tjänstgöringsskyldig vid krigsmakten, är skyldig att deltaga i rikets försvar, å den som har att fullgöra förbevakning av viss egendom erforderlig polisverksamhet och därvid enligt Konungens förordnande tillhör krigsmakten ävensom å den som tillhör sådant tjänstegren inom civilförsvaret, vars personal jämlikt Konungens förordnande är skyldig att utöva verksamhet som åvilar krigsmakten.

Den som eljest under beredskapstillstånd eller då riket är i krig vistas

vid avdelning av krigsmakten, som är i fält eller tjänstgör under liknande förhållanden, skall ock anses såsom krigsman.

Beträffande krigsfånge, krigsdeltagare som internerats vid krig under vilket riket är neutralt och utländsk man som vistas bland krigsfångar eller internerade krigsdeltagare för att utöva sjukvård eller andlig vård skall i tillämpliga delar gälla vad för krigsman är stadgat.

15 §.

Därest, då riket är i krig, gärning som avses i 21 kap. eller i detta kapitel förövas mot stat, vilken är förbunden med riket, mot sådan stats krigsmakt eller mot någon som tillhör denna, skall vad som är stadgat om enahanda gärning mot riket, dess krigsmakt eller krigsman äga motsvarande tillämpning.

16 §.

I den mån det med hänsyn till krigsfara, vari riket befinner sig, eller andra av krig föranledda utomordentliga förhållanden finnes påkallat, äger Konungen förordna, att vad i 19 och 21 kap. samt i detta kapitel stadgas för det fall att riket är i krig skall i tillämpliga delar gälla jämväl beträffande brott som förövas under annan tid.

Om riket skulle komma att vara helt eller delvis ockuperat av främmande makt utan att militärt motstånd förekommer, skall likaledes beträffande brott som förövas under sådan tid i tillämpliga delar gälla vad i de nämnda kapitlen finnes stadgat för det fall att riket är i krig. Därvid skall vad som sägs om rikets försvar äga tillämpning å motståndsvksamheten och vad som sägs om fienden äga tillämpning å ockupationsmakten.

17 §.

Med fiende likställes i detta kapitel främmande makt med vilken riket ej är i krig, om fara är att krig med den makten kan uppkomma.

18 §.

Om inträde och upphörande av beredskapstillstånd stadgas särskilt.

19 §.

När riket är i krig, må i vissa fall tillämpas dödsstraff. Däröf stadgas i särskild lag.

23 KAP.

Om försök, förberedelse, stämpling och medverkan till brott

1 §.

Har någon påbörjat utförandet av visst brott utan att detta kommit till fullbordan, skall han i de fall särskilt stadgande givits därom dömas för försök till brottet, såframt fara förelegat att handlingen skulle leda till brottets fullbordan eller sådan fara endast på grund av tillfälliga omständigheter varit utesluten.

Straff för försök bestämmes högst till vad som gäller för fullbordat brott och må ej sättas under fängelse, om lägsta straff för det fullbordade brottet är fängelse i två år eller däröfver.

2 §.

Den som, med uppsåt att utföra eller främja brott, lämnar eller mottager penningar eller annat såsom förlag eller vederlag för brottet eller ock anskaffar, förfärdigar, lämnar, mottager, förvarar, fortskaffar eller tager annan dylik befattning med gift, sprängämne, vapen, dyrk, förfalskningsverktyg eller annat sådant hjälpmedel, skall i de fall särskilt stadgande givits

därom dömas för förberedelse till brottet, om han ej är förfallen till ansvar för fullbordat brott eller försök.

I fall som särskilt angivas dömes ock för stämpling till brott. Med stämpling förstås, att någon i samråd med annan beslutar gärningen, så ock att någon söker anstifta annan eller åtager eller erbjuder sig att utföra den.

Straff för förberedelse eller stämpling bestämmes under den högsta och må sättas under den lägsta gräns som gäller för fullbordat brott; ej må dömas till högre straff än fängelse i två år, med mindre fängelse i åtta år eller däröver kan följa å det fullbordade brottet. Var faran för brottets fullbordan ringa, skall ej dömas till ansvar.

3 §.

Ansvar för försök, förberedelse eller stämpling till brott skall ej ådömas den som frivilligt, genom att avbryta gärningens utförande eller annorledes, föranlett att brottet ej fullbordats. Ändå att brottet fullbordats må den som tagit olovlig befattning med hjälpmedel ej på den grund dömas till ansvar, om han frivilligt förebyggt den brottsliga användningen av hjälpmedlet.

4 §.

Ansvar som i denna balk är stadgat för viss gärning skall ådömas ej blott den som utfört gärningen utan jämväl annan som främjat denna med råd eller dåd. Den som ej är att anse såsom gärningsman dömes, om han förmått annan till utförandet, för anstiftan av brottet och eljest för medhjälp därtill.

Envar medverkande bedömes efter det uppsåt eller den oaktsamhet som ligger honom till last. Ansvar som är stadgat för gärning av syssloman, gäldenär eller annan i särskild ställning skall ock drabba den som jämte honom medverkat till gärningen.

Vad i denna paragraf sägs skall ej gälla, om annat följer av vad för särskilda fall är stadgat.

5 §.

Har någon förmåtts att medverka till brott genom tvång, svek eller missbruk av hans ungdom, oförstånd eller beroende ställning eller ock medverkat allenast i mindre mån, må straffet för honom sättas under vad för brottet eljest är stadgat; i ringa fall skall ej dömas till ansvar. Detsamma skall gälla, då fråga är att ansvar som är stadgat för någon i särskild ställning skall ådömas annan medverkande.

6 §.

Underlåter någon att i tid anmäla eller eljest avslöja brott som är å färde, när det kan ske utan fara för honom själv eller någon av hans närmaste, skall han i de fall särskilt stadgande givits därom dömas för underlåtenhet att avslöja brottet enligt vad som är stadgat för den som allenast i mindre mån medverkat till sådant brott; dock må ej i något fall dömas till svårare straff än fängelse i två år. I de fall då det är särskilt föreskrivet skall för underlåtenhet att avslöja brott ansvar enligt vad, nu sagts ådömas jämväl den som ej insett men bort inse att brottet var å färde.

Om föräldrar eller andra uppfostrare eller förmyndare, i annat fall än första stycket avser, underlåta att från brott hindra den som står under deras vård eller lydnad, när det kan ske utan fara för dem själva eller deras närmaste och utan anmälan till myndighet, dömes för underlåtenhet att hindra brottet enligt vad i första stycket är stadgat.

Ej må för underlåtenhet att avslöja eller hindra brott dömas, med mindre den gärning som var å färde så fortskridit att straff kan följa därå.

7 §.

Ansvar som i denna balk är stadgat för det fall att någon genom brott bereder sig vinning eller tillägnar sig något skall jämväl ådömas, då någon avsiktligt bereder annan vinning eller tillägnar annan något.

24 KAP.

Om nödvärn och annan nödhandling

1 §.

Gärning som någon begår i nödvärn skall icke medföra ansvar. I nödvärn handlar den som söker avvärja ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp på person eller egendom, betvinga den som med våld eller hot om våld eller på annat sätt hindrar att egendom återtages på bar gärning, hindra någon att olovligt intränga i rum, hus, gård eller fartyg, eller från rum, hus, gård eller fartyg avlägsna någon, som inträngt olovligt eller, om det är bostad, eljest vägrar att på tillsägelse lämna denna, allt såvitt ej handlingen med hänsyn till angreppets beskaffenhet och det angripnas betydelse är uppenbart oförsvarlig.

2 §.

Om polisman, som skall verkställa tjänsteåtgärd, mötes eller angripes med våld eller hot om våld, må han för åtgärdens genomförande bruka det våld som med hänsyn till omständigheterna kan anses försvarligt. Detsamma gäller sådan vaktpost eller annan krigsman eller civilförsvarspersonal under civilförsvarsberedskap, som fullgör polisuppgift eller tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning.

Rymmer fånge eller den som är häktad, anhållen eller eljest berövad friheten eller sätter han sig med våld eller hot om våld till motvärn eller gör han på annat sätt motstånd mot någon under vars uppsikt han står, då denne skall hålla honom till ordningen, må ock till rymningens hindrande eller ordningens upprätthållande brukas det våld som med hänsyn till omständigheterna kan anses försvarligt. Om någon som skall häktas, anhållas eller eljest berövas friheten söker undkomma eller hindra den som äger verkställa åtgärden, må jämväl brukas våld enligt vad nu är sagt. Detsamma skall gälla därest, i fall som avses i detta stycke, motstånd övas av annan än förut nämnts.

Har någon enligt denna paragraf rätt att bruka våld, äger envar som kommer honom till hjälp samma rätt.

3 §.

Vid myteri eller under strid, så ock eljest vid tillfälle, då brott mot krigslydnaden medför särskild fara, må krigsman mot underlydande som visar ohörsamhet bruka det våld som är nödigt för att upprätthålla krigslydnaden.

I fall som nu avses skall vad i 2 § tredje stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

4 §.

Den som i annat fall än förut i detta kapitel är sagt, för att avvärja fara för liv eller hälsa, rädda värdefull egendom eller av annan sådan orsak, handlar i nöd, skall ock vara fri från ansvar, om gärningen med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som åsamkas annan och omständigheterna i övrigt måste anses försvarlig.

5 §.

Har någon i fall som avses i 1—4 §§ gjort större våld eller svårare skada än i varje fall är medgivet, skall han likväl ej dömas till ansvar, såframt omständigheterna voro sådana att han svårigen kunde besinna sig.

Finnes gärningen brottslig, må dömas till lindrigare straff än för brottet eljest är stadgat.

6 §.

Gärning som någon begått på befallning av den under vars lydnad han står skall ej medföra ansvar för honom, om han med hänsyn till lydadsförhållandets art, gärningens beskaffenhet och omständigheterna i övrigt hade att efterkomma befallningen.

TREDJE AVDELNINGEN

Om påföljderna

25 KAP.

Om böter m. m.

1 §.

Böter ådömas i dagsböter.

Är för böter utsatt visst högsta belopp ej över femhundra kronor eller skola böter bestämmas efter särskild beräkningsgrund (normerade böter), ådömas de dock omedelbart i penningar.

2 §.

Dagsböter ådömas till ett antal av minst en och högst etthundratjugo. Dagsbot fastställes i penningar till belopp från och med två till och med femhundra kronor, efter vad som prövas skäligt med hänsyn till den tilltalades inkomst, förmögenhet, försörjningsskyldighet och ekonomiska förhållanden i övrigt. Är brottet ringa, må dagsbotens belopp därefter jämkas.

3 §.

Minsta bötespåföljd är tio kronor, om ej annat är stadgat.

4 §.

Böter må användas såsom gemensamt straff för flera brott, om böter kunna följa å vart och ett av brotten.

Gemensamt straff i böter må ej avse brott, för vilket stadgats normerade böter eller böter som icke må förvandlas till fängelse.

5 §.

Böter såsom gemensamt straff för flera brott ådömas i dagsböter, om sådana äro stadgade för något av brotten.

Såsom gemensamt straff må dagsböter ådömas till ett antal av etthundra åttio och böter omedelbart i penningar till ett belopp av ettusen kronor.

Är för något av brotten stadgat visst lägsta bötesstraff, må det straffet ej underskridas.

6 §.

Böter skola tillfalla kronan, om ej annat är föreskrivet.

Ådömas böter såsom gemensamt straff för flera brott och skola böter för något av brotten helt eller delvis tillfalla annan än kronan eller användas

för särskilt ändamål, skall efter omständigheterna förordnas huru böterna skola fördelas.

7 §.

Om indrivning av böter är särskilt stadgat.

Böter som ej gäldas skola, om ej annat är föreskrivet, förvandlas till fängelse i lägst tio och högst nittio dagar i enlighet med vad därom är särskilt stadgat.

8 §.

Beträffande vite som blivit någon i särskilt fall förelagt genom beslut av domstol eller annan myndighet skola 6 § första stycket och 7 § äga motsvarande tillämpning. I fråga om annat vite skall tillämpas vad i detta kapitel är stadgat om böter.

26 KAP.

Om fängelse

1 §.

Fängelse ådömes enligt vad för brottet är stadgat på viss tid, ej över tio år, eller på livstid. Fängelse på viss tid må ej understiga en månad.

Om fängelse såsom förvandlingsstraff för böter är särskilt stadgat.

2 §.

Fängelse må användas såsom gemensamt straff för flera brott, om fängelse kan följa å något av brotten.

Fängelse på viss tid må sättas över det svåraste av de högsta straff som kunna följa å brotten men må ej överskrida detta med mer än två år eller överstiga de högsta straffen sammanlagda med varandra, därvid bötesstraff anses svara mot det fängelse som skulle följa vid böternas förvandling.

Ej må det svåraste av de lägsta straffen underskridas.

3 §.

Har någon dömts till påföljd för sådant i denna balk avsett brott som är belagt med fängelse och begår han, sedan domen vunnit laga kraft, ånyo brott som avses i balken och är belagt med fängelse i högst sex månader, må för återfallet dömas till fängelse i högst två år. Är för det nya brottet stadgat fängelse på längre tid än sex månader men högst två år, må för återfallet dömas till fängelse i högst fyra år.

Ej må brott, som någon begått innan han fyllt aderton år, läggas till grund för förhöjning som i första stycket sägs, ej heller dom å böter eller disciplinstraff.

Utländsk dom må tillmätas samma verkan som svensk.

4 §.

Den som är under aderton år må ej dömas till fängelse, med mindre synnerliga skäl äro därtill.

Fängelse må ådömas den som fyllt aderton men ej tjuugoett år allenast när frihetsberövande är påkallat främst av hänsyn till allmän laglydnad eller fängelse eljest finnes lämpligare än annan påföljd.

Fängelse på livstid må ej ådömas för brott som någon begått innan han fyllt aderton år.

5 §.

Den som dömts till fängelse skall för verkställighet av straffet intagas i fängenvårdsanstalt. Härom är särskilt stadgat.

6 §.

Den som undergår fängelse på viss tid må, om det kan antagas främja hans anpassning i samhället, villkorligt frigivas sedan två tredjedelar av tiden, dock minst fyra månader, avtjänats (fakultativ villkorlig frigivning). Vid prövning av fråga om fakultativ villkorlig frigivning skall särskilt beaktas den dömdes uppförande under anstaltstiden och sinnesriktning vid den tid då frigivning ifrågasättes, hans beredvillighet att ersätta genom brottet uppkommen skada samt de förhållanden i vilka han skulle komma att försättas efter frigivningen.

7 §.

Den som undergår fängelse på viss tid, ej under sex månader, skall villkorligt frigivas när han avtjänat fem sjättedelar av tiden (obligatorisk villkorlig frigivning).

8 §.

Verkställas samtidigt flera fängelsestraff, skall vid tillämpning av 6 och 7 §§ hänsyn tagas till den sammanlagda fängelsetiden. Som fängelse anses härvid även förvandlingsstraff för böter.

Om verkställighetstiden, enligt vad därom är stadgat, förlängts genom disciplinär bestraffning, skall förlängningen icke medtagas vid beräkning av tid för villkorlig frigivning, och må frigivning ej ske förrän bestraffningen verkställts.

Såsom avtjänad tid räknas även tid varunder straffet skall anses verkställt på grund av domstols förordnande som i 33 kap. 3 § sägs.

9 §.

Fråga om fakultativ villkorlig frigivning prövas av den övervakningsnämnd till vars verksamhetsområde fångvårdsanstalten hör.

Beslut om obligatorisk villkorlig frigivning meddelas av styresmannen vid fångvårdsanstalten.

10 §.

I beslut om villkorlig frigivning skall fastställas en prøvotid motsvarande den tid som vid frigivningen återstår av straffet, dock minst ett år.

11 §.

Under prøvotiden skall den frigivne stå under övervakning.

Finnes vid frigivningen eller senare att övervakning ej är erforderlig, må beslutas att övervakning icke skall äga rum. Så länge prøvotiden varar, må den frigivne, när skäl äro därtill, ställas under övervakning. Beslut som nu avses meddelas av övervakningsnämnd.

12 §.

Övervakningen handhaves av övervakningsnämnd. Övervakare förordnas av nämnden.

Har till övervakare förordnats annan än skyddskonsulent hos övervakningsnämnden, skall övervakningen stå under överinseende av sådan konsulent.

13 §.

Den frigivne skall hålla övervakaren underrättad om sin hostad och arbetsanställning, på kallelse inställa sig hos honom och i övrigt enligt hans anvisningar upprätthålla förbindelse med honom.

14 §.

Den frigivne skall under prøvotiden föra ett ordentligt och laglydigt leverne, undvika skadligt sällskap, efter förmåga söka försörja sig samt i övrigt ställa sig till efterrättelse vad som åligger honom enligt denna balk eller enligt föreskrift eller anvisning som meddelats med stöd därav. Har

han förpliktats ersätta genom brottet uppkommen skada, skall han göra vad i hans förmåga står att fullgöra denna skyldighet.

15 §.

När det prövas lämpligt för att främja den frigivnes anpassning i samhället, skola särskilda föreskrifter, gällande under viss tid eller tills vidare, meddelas rörande vad han har att iakftaga under prövotiden. Sådan föreskrift må avse vistelseort eller hostad, användande av fritid, förfogande över arbetsförtjänst eller andra tillgångar, allt under viss tid, högst ett år åt gången, utbildning, arbetsanställning eller förbud att använda alkoholhaltiga drycker. Annan liknande föreskrift må ock meddelas.

Om det finnes erforderligt, må föreskrivas att den frigivne skall i eller utom sjukhus eller annan dylik inrättning underkasta sig läkarvård, nykterhetsvård eller annan vård eller behandling.

Har den frigivne förpliktats ersätta genom brottet uppkommen skada, må meddelas föreskrifter rörande tid och sätt för skadeståndsskyldighetens fullgörande.

16 §.

Föreskrift enligt 15 § meddelas av övervakningsnämnden.

Om den frigivnes utveckling och personliga förhållanden i övrigt föranleda därtill, må övervakningsnämnden ändra meddelad föreskrift, så ock meddela ny föreskrift.

17 §.

Övervakaren må meddela anvisningar i fråga om verkställandet av föreskrift enligt 15 §, så ock medgiva tillfällig lättnad och vidtaga omedelbart erforderlig jämkning.

18 §.

Iakttager den frigivne icke vad som åligger honom enligt denna balk eller enligt föreskrift eller anvisning som meddelats med stöd därav, äger övervakningsnämnden, utom att förordna om övervakning eller meddela föreskrift enligt 15 §, efter omständigheterna

1. besluta att varning skall meddelas den frigivne,
2. förlänga prövotiden med högst ett år utöver den vid frigivningen bestämda tiden,
3. förelägga honom vid vite att iakftaga meddelad föreskrift.

19 §.

Kan det antagas att villkorligt frigiven som åsidosatt sina åligganden icke skall låta sig rätta genom åtgärd som avses i 18 §, må övervakningsnämnden förklara den villkorligt medgivna friheten förverkad.

20 §.

Beslut om åtgärd som avses i 18 eller 19 § må meddelas även efter prövotidens utgång, därest frågan av övervakningsnämnden upptagits dessförinnan. Efter prövotidens utgång må ej, utan att prövotiden förlänges enligt 18 §, beslutas annan åtgärd som där avses.

21 §.

Om förverkande av villkorligt medgiven frihet och om vissa andra åtgärder, när den som dömts till fängelse finnes hava begått annat brott, stadgas i 34 kap.

22 §.

Uppkommer fråga om att förklara villkorligt medgiven frihet förverkad eller att vidtaga åtgärd som avses i 18 §, må övervakningsnämnden, såframt omständigheterna föranleda därtill, förordna att den frigivne skall på lämpligt sätt omhändertagas i avbidan på vidare förordnande.

Den som sätunda omhändertages må ej kvarhållas längre än en vecka. Om synnerliga skäl äro därtill, må dock genom nytt beslut förordnas all han skall kvarhållas ytterligare högst en vecka. Efter prøvotidens utgång må den omhändertagne ej kvarhållas.

23 §.

Förklaras villkorligt medgiven frihet förverkad, skall med avseende å frågan om ny villkorlig frigivning återstoden av straffet anses såsom nytt straff. Dömes icke den frigivne samtidigt till fängelse på viss tid, må dock fakultativ villkorlig frigivning äga rum ändå att tid som i 6 § sägs icke gått till ända.

24 §.

Kan villkorligt medgiven frihet ej längre förklaras förverkad, skall straffet anses vara till fullo verkställt vid prøvotidens utgång.

27 KAP.

Om villkorlig dom

1 §.

Villkorlig dom må meddelas för brott varå kan följa fängelse, om det med hänsyn främst till den tilltalades karaktär och personliga förhållanden i övrigt finnes grundad anledning antaga att övervakning eller annan mera ingripande åtgärd ej erfordras för att avhålla honom från vidare brottslighet.

Villkorlig dom må ej meddelas, om på grund av brottets svårhet eller eljest hinder möter av hänsyn till allmän laglydnad. I fråga om brott av krigsman må villkorlig dom ej brukas, med mindre det finnes kunna ske utan fara för krigslydnaden och ordningen inom krigsmakten.

2 §.

Om det för den tilltalades tillrättaförande eller av hänsyn till allmän laglydnad finnes påkallat, må jämte villkorlig dom dömas till dagsböter, högst etthundratjugo, vare sig böter äro stadgade för brottet eller ej.

3 §.

Den som erhåller villkorlig dom skall vara underkastad en prøvotid av två år.

Prövotiden räknas från den dag rättens avgörande i vad angår påföljd för brottet genom nöjdförklaring eller eljest vinner laga kraft mot den dömd.

4 §.

Den dömd skall under prøvotiden föra ett ordentligt och laglydigt levne, undvika skadligt sällskap samt efter förmåga söka försörja sig.

5 §.

Har den dömd förpliktats ersätta genom brottet uppkommen skada, skall han göra vad i hans förmåga står att fullgöra denna skyldighet. Rätten äger föreskriva att han under prøvotiden skall söka fullgöra skadeståndsskyldigheten eller del därav på tid och sätt som angivas i domen.

Föreskrift som avses i första stycket må, efter ansökan av åklagare eller den dömd, ändras eller upphävas, när skäl äro därtill.

6 §.

Iakttaget den dömd icke vad som åligger honom till följd av den villkorliga domen, må domstol, om åklagare före prøvotidens utgång anhängiggör talan därom, efter omständigheterna

1. besluta att varning skall meddelas den dömde,
2. meddela föreskrift enligt 5 § eller ändra tidigare meddelad föreskrift,
3. förlänga prøvotiden till tre år,
4. undanröja den villkorliga domen och bestämma annan påföljd för brottet.

Efter prøvotidens utgång må åtgärd som sägs i första stycket 1 och 2 ej beslutas, med mindre prøvotiden förlänges.

Undanröjes den villkorliga domen, skall vid påföljdens bestämmande skäligen hänsyn tagas till böter som jämlikt 2 § ådömts jämte den villkorliga domen.

7 §.

Om undanröjande av villkorlig dom och om vissa andra åtgärder, när den dömde finnes hava begått annat brott, stadgas i 34 kap.

28 KAP.

Om skyddstillsyn

1 §.

Skyddstillsyn må ådömas för brott varå kan följa fängelse, såframt det provas erforderligt att den tilltalade ställes under övervakning och mera ingripande påföljd än skyddstillsyn ej finnes påkallad.

Den som är under aderton år må ej dömas till skyddstillsyn, med mindre denna påföljd finnes lämpligare än vård enligt barnvårdslagen.

Är det lindrigaste straff som är stadgat för brottet fängelse i ett år eller däröver, må dömas till skyddstillsyn allenast om synnerliga skäl äro därtill.

2 §.

Om det för den tilltalades tillrättaförande eller av hänsyn till allmän laglydnad finnes påkallat, må jämte skyddstillsyn dömas till dagsböter, högst ettihundratjugo, vare sig böter äro stadgade för brottet eller ej.

3 §.

Har den tilltalade fyllt aderton år, må rätten, såframt det finnes erforderligt för hans tillrättaförande eller eljest, i domen förordna att i skydds- tillsynen skall ingå behandling i anstalt. Sådan behandling skall, enligt vad därom bestämmes under behandlingens gång, pågå minst en månad och högst två månader. Om behandlingen är i övrigt särskilt stadgat.

Har den dömde ej fyllt tjugotre år, äger rätten besluta att förordnande som i första stycket sägs skall gå i verkställighet utan hinder av att domen å skyddstillsyn icke vunnit laga kraft.

4 §.

Skyddstillsyn fortgår under en prøvotid av tre år. Prövotiden räknas från den dag rättsens avgörande i vad angår påföljd för brottet genom nöjdförklaring eller eljest vinner laga kraft mot den dömde. Har rätten meddelat beslut som i 3 § andra stycket sägs, räknas prøvotiden från dagen för domen.

5 §.

Under prøvotiden skall den dömde stå under övervakning. Finnes övervakning icke längre vara erforderlig, skall förordnas om dess upphörande. Så länge prøvotiden varar, må den dömde, när skäl äro därtill, ånyo ställas under övervakning. Beslut som nu avses meddelas av övervakningsnämnd.

6 §.

Vad i 26 kap. 12--17 §§ stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande den som dömts till skyddstillsyn. Övervakare må ock förordnas och föreskrift enligt 26 kap. 15 § meddelas av rätten vid ådömande av skydds-tillsyn.

7 §.

Iakttaget den dömden icke vad som åligger honom till följd av domen å skyddstillsyn, äger övervakningsnämnden, utom att förordna om övervakning eller meddela föreskrift enligt 26 kap. 15 §, efter omständigheterna

1. besluta att varning skall meddelas den dömden,
2. förlänga prøvotiden till högst fem år,
3. förelägga honom vid vite att iakttaga meddelad föreskrift.

Åtgärd som avses i denna paragraf må ej av övervakningsnämnden beslutas efter prøvotidens utgång.

8 §.

Har den dömden åsidosatt sina åligganden och kan det antagas att han icke skall låta sig rätta genom åtgärd som övervakningsnämnden äger vidtaga, skall nämnden hos åklagare göra framställning att vid domstol föres talan om undanröjande av skyddstillsynen eller om behandling varom stadgas i 3 §.

Talan som nu sagts skall anhängiggöras före prøvotidens utgång.

9 §.

Undanröjes skyddstillsynen, skall rätten bestämma annan påföljd för brottet. Därvid skall skälig hänsyn tagas till vad den dömden undergått till följd av domen å skyddstillsyn samt till böter som enligt 2 § ådömts jämte skyddstillsynen; och må fängelse ådömas på kortare tid än för brottet är stadgat.

Finns tillräckliga skäl ej föreligga att undanröja skyddstillsynen, må rätten i stället besluta åtgärd som avses i 7 § eller, om den dömden fyllt aderton år, förordna att han skall undergå behandling enligt 3 §. Föres talan om sådan behandling, må i stället beslutas undanröjande av skyddstillsynen eller åtgärd som avses i 7 §. Har prøvotiden utgått må ej, utan att prøvotiden förlänges enligt 7 §, beslutas annan åtgärd som där avses.

10 §.

Om undanröjande av skyddstillsyn och om vissa andra åtgärder, när den dömden finnes hava begått annat brott, stadgas i 31 kap.

11 §.

Uppkommer fråga om att undanröja skyddstillsynen eller om behandling enligt 3 § eller åtgärd som avses i 7 §, må övervakningsnämnden eller domstol vid vilken föres talan enligt 8 §, såframt omständigheterna föranleder därtill, förordna att den dömden skall på lämpligt sätt omhändertagas i avvaktan på vidare förordnande.

Den som sålunda omhändertages må ej kvarhållas längre än en vecka. Om synnerliga skäl äro därtill, må dock genom nytt beslut förordnas att han skall kvarhållas ytterligare högst en vecka. Efter prøvotidens utgång må den omhändertagne ej kvarhållas.

29 KAP.

Om ungdomsfängelse

1 §.

Ungdomsfängelse må för brott vara kan följa fängelse ådömas den som fyllt aderton men ej tjugooett år, såframt med hänsyn till hans personliga utveckling, vandel och levnadsomständigheter i övrigt sådan fostran och utbildning som avses med ungdomsfängelse prövas lämplig.

Den som ej fyllt aderton år eller som fyllt tjugooett men ej tjugotre år må dömas till ungdomsfängelse, om sådan påföljd finnes uppenbart lämpligare än annan påföljd.

Rätten äger förordna att dom å ungdomsfängelse skall gå i verkställighet utan hinder av att den ej vunnit laga kraft.

2 §.

Behandlingen av den som dömts till ungdomsfängelse äger rum i och utom anstalt och må pågå i högst fem år, varav högst tre år i anstalt.

3 §.

Behandlingen skall taga sin början i anstalt.

Anstaltsvården skall försiggå i ungdomsanstalt eller, om särskilda skäl äro därtill, i annan fångvårdsanstalt.

Om vården i anstalt är särskilt stadgat.

4 §.

Behandlingen skall fortsätta utom anstalt, när anstaltsvården pågått så lång tid som med hänsyn till behandlingens syfte finnes erforderligt. Innan ett år förflutit sedan den dömda inlagits i anstalt, må han ej överföras till vård utom anstalt, med mindre särskilda skäl äro därtill.

5 §.

Beslut om övergång till vård utom anstalt meddelas av ungdomsfängelsenämnden, som dock äger uppdraga åt den övervakningsnämnd, till vars verksamhetsområde anstalten hör, att närmare bestämma dag för övergången.

Finner övervakningsnämnden att den dömda bör överföras till vård utom anstalt eller gör han själv ansökan därom, skall övervakningsnämnden med eget yttrande hänskjuta frågan till ungdomsfängelsenämndens prövning.

6 §.

Under vården utom anstalt skall den dömda stå under övervakning.

7 §.

I fråga om vården utom anstalt skola bestämmelserna i 26 kap. 12—17 §§ äga motsvarande tillämpning. Övervakare må ock förordnas och föreskrift enligt 26 kap. 15 § meddelas av ungdomsfängelsenämnden i beslut om vård utom anstalt.

8 §.

Iaktlager den som vårdas utom anstalt icke vad som åligger honom enligt denna balk eller enligt föreskrift eller anvisning som meddelats med stöd därav, äger övervakningsnämnden, utom att meddela föreskrift enligt 26 kap. 15 §, efter omständigheterna besluta att varning skall meddelas honom, så ock förelägga honom vid vite att iakttaga meddelad föreskrift.

9 §.

Visar den som vårdas utom anstalt tredska att iakttaga vad som åligger honom eller finnes på grund av hans uppförande eller eljest att anstaltsvård

är påkallad för att förebygga att han begår brott, må ungdomsfängelse-nämnden förordna att han skall återintagas i anstalt.

Den återintagne skall, när syftet med behandlingen bäst vinnes därigenom, änyo överföras till vård utom anstalt.

10 §.

Om återintagning i anstalt och om vissa andra åtgärder, när den dömda finnes hava begått annat brott, stadgas i 34 kap.

11 §.

Uppkommer fråga om att återintaga den dömda i anstalt eller att vidtaga åtgärd som avses i 8 §, må övervakningsnämnden eller ungdomsfängelse-nämnden, såframt omständigheterna föranleda därtill, förordna att han skall på lämpligt sätt omhändertagas i avbidan på vidare förordnande.

Den som sakunda omhändertages må ej kvarhållas längre än en vecka. Om synnerliga skäl äro därtill, må dock genom nytt beslut förordnas att han skall kvarhållas ytterligare högst en vecka. Ej må den omhändertagne kvarhållas efter det den ådömda påföljden upphört.

12 §.

Erfordras icke längre att den som vårdas utom anstalt står under övervakning, skall ungdomsfängelsenämnden förordna att den ådömda påföljden skall upphöra. Sådant förordnande må dock icke, med mindre särskilda skäl äro därtill, meddelas förrän vården utom anstalt pågått under en sammanhängande tid av två år.

Meddelas ej förordnande som i första stycket sägs, upphör påföljden vid utgången av den tid som behandlingen längst må pågå.

30 KAP.

Om internering

1 §.

Internering må ådömas, om å brottet eller, när flera brott förövals, å något av dem kan följa fängelse i två år eller däröver samt med hänsyn till den tilltalades brottslighet, sinnesheskaftenhet, vandel och levnadsomständigheter i övrigt ett langvarigt frihetsberövande utan på förhand bestämd tid finnes vara påkallad för att förebygga fortsatt allvarlig brottslighet från hans sida.

2 §.

Behandlingen av den som dömts till internering äger rum i och utom anstalt och skall taga sin början i anstalt.

3 §.

När internering ådömes, skall rätten med hänsyn till brottets beskaffenhet och omständigheterna i övrigt bestämma viss minsta tid för omhändertagandet i anstalt, lägst ett och högst tolv år.

4 §.

Anstaltsvården skall försiggå i interneringsanstalt eller, om särskilda skäl äro därtill, i annan fängervårdsanstalt.

Om vården i anstalt är särskilt stadgat.

5 §.

Behandlingen skall, efter utgången av minsta tiden, fortsätta utom anstalt, när vård i anstalt finnes icke längre vara påkallad för att avhålla den dömda från fortsatt brottslighet.

6 §.

Beslut om övergång till vård utom anstalt meddelas av interneringsnämnden, som dock äger uppdraga åt den övervakningsnämnd, till vars verksamhetsområde anstalten hör, att närmare bestämma dag för övergången.

Före utgången av minsta tiden och därefter minst var sjätte månad skall övervakningsnämnden pröva frågan om övergång till vård utom anstalt.

Finner övervakningsnämnden att den dömden hör överföras till vård utom anstalt eller gör han själv ansökan därom, skall övervakningsnämnden med eget yttrande hänskjuta frågan till interneringsnämndens prövning.

7 §.

Befinnes att den dömden är i varaktigt behov av vård å sinnessjukhus, må interneringsnämnden efter utgången av minsta tiden förordna om interneringens upphörande för hans intagning å sådant sjukhus.

8 §.

Vård i anstalt må icke utan medgivande av domstol pågå under längre tid utöver minsta tiden än sammanlagt tre år eller, om minsta tiden är tre år eller däröver, sammanlagt fem år.

Medgivande som avses i första stycket skall lämnas, om det finnes påkallat för att förebygga fortsatt allvarlig brottslighet från den dömdes sida. Medgivandet skall avse förlängning med tre år; genom nytt medgivande kan tiden förlängas med tre år varje gång.

Talan om förlängning föres av riksåklagaren efter framställning av interneringsnämnden. Föres sådan talan, må den dömden kvarhållas i anstalt i avbidan på att lagakraftätagande beslut av rätten föreligger.

9 §.

Under vården utom anstalt skall den dömden stå under övervakning.

10 §.

I fråga om vården utom anstalt skola bestämmelserna i 26 kap. 12—17 §§ äga motsvarande tillämpning. Övervakare må ock förordnas och föreskrift enligt 26 kap. 15 § meddelas av interneringsnämnden i beslut om vård utom anstalt.

11 §.

Iakttag den som vårdas utom anstalt icke vad som åligger honom enligt denna balk eller enligt föreskrift eller anvisning som meddelats med stöd därav, äger övervakningsnämnden, utom att meddela föreskrift enligt 26 kap. 15 §, efter omständigheterna besluta att varning skall meddelas honom, så ock förelägga honom vid vite att iakttaga meddelad föreskrift.

12 §.

Visar den som vårdas utom anstalt tredska att iakttaga vad som åligger honom eller finnes på grund av hans uppförande eller eljest att anstaltsvård är påkallad för att förebygga att han begår brott, må interneringsnämnden besluta att han skall återintagas i anstalt.

Den återintagne skall, när anstaltsvård icke längre finnes erforderlig, ånyo överföras till vård utom anstalt.

13 §.

Om återintagning i anstalt och om vissa andra åtgärder, när den dömden finnes hava begått annat brott, stadgas i 34 kap.

14 §.

Uppkommer fråga om att återintaga den dömden i anstalt eller att vidtaga åtgärd som avses i 11 §, må övervakningsnämnden eller interneringsnämnden

den, såframt omständigheterna föranleda därtill, förordna att han skall på lämpligt sätt omhändertagas i avbådan på vidare förordnande.

Den som sålunda omhändertages må ej kvarhållas längre än en vecka. Om synnerliga skäl äro därtill, må dock genom nytt beslut förordnas att han skall kvarhållas ytterligare högst en vecka. Ej må den omhändertagne kvarhållas efter det den ådömda påföljden upphört.

15 §.

Erfordras icke längre att den som vårdas utom anstalt står under övervakning, skall interneringsnämnden förordna att den ådömda påföljden skall upphöra. Sådant förordnande må dock icke, med mindre särskilda skäl äro därtill, meddelas förrän tre år förflutit efter det den dömdes senast överfördes till vård utom anstalt.

Har den dömdes under en sammanhängande tid av tre år stått under övervakning, skall nämnden pröva huruvida påföljden må upphöra; har övervakningen fortgått under fem år, skall påföljden upphöra.

31 KAP.

Om överlämnande till särskild vård

1 §.

Kan den som begått brottslig gärning bli föremål för *vård enligt barnavårdslagen*, må rätten, efter hörande av barnavårdsnämnd eller, i fråga om den som är inskriven såsom elev vid ungdomsvårdsskola, skolans styrelse, överlämna åt nämnden eller styrelsen att föranställa om erforderlig vård.

Om det för den dömdes tillrättaförande eller av hänsyn till allmän laglydighet finnes påkallat, må jämte överlämnande till vård enligt barnavårdslagen dömas till dagsböter, högst ett hundratjugo, vare sig böter äro stadgade för brottet eller ej.

2 §.

Kan den som begått brottslig gärning bli föremål för *vård enligt lagen om nykterhetsvård* genom övervakning eller tvångsintagning å vårdanstalt, må rätten, efter hörande av nykterhetsnämnd eller, i fråga om den som är infogad i sådan anstalt, anstaltens styrelse, överlämna åt nämnden eller styrelsen att föranställa om erforderlig vård.

Är för brottet stadgat strängare straff än fängelse i sex månader, må överlämnande till vård enligt lagen om nykterhetsvård ske allenast om särskilda skäl äro därtill.

3 §.

Har någon, som begått brottslig gärning, i utlåtande över sinnesundersökning förklarats vara i behov av vård å sinnessjukhus, må rätten, om den finner sådant vårdbehov föreligga, förordna att han skall överlämnas till *vård enligt sinnessjuklagen*. Om gärningen icke begåtts under inflytande av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan själslig abnormitet av så djupgående natur, att den måste anses jämställd med sinnessjukdom, må dock sådant förordnande meddelas allenast såframt särskilda skäl äro därtill.

4 §.

Är någon, som begått brottslig gärning, i behov av psykiatrisk vård eller tillsyn, och meddelas ej förordnande enligt 3 §, må rätten, om mera ingripande åtgärd av särskilda skäl ej finnes påkallad, förordna att han skall överlämnas till *öppen psykiatrisk vård*.

32 KAP.

Om ämbetsstraff och om disciplinstraff för krigsmän

1 §.

Suspension innebär mistning av viss befattning för bestämd tid och medför under den tid den dömda på grund av domen är skild från befattningens utövning förlust av de rättigheter och förmåner som åtfölja befattningen, såframt ej annat är särskilt stadgat i fråga om viss rättighet eller förmån.

2 §.

Tiden för suspension bestämmes till minst en månad och högst ett år, vare sig påföljden avser ett eller flera brott.

Såsom gemensamt straff för flera brott må suspension användas, om suspension kan följa å vart och ett av brotten.

3 §.

Suspension må ej verkställas medan den dömda för undergående av påföljd är intagen i fängvårdsanstalt eller militärhäkte.

4 §.

Avsättning från viss befattning innebär förlust av befattningen och av de rättigheter och förmåner som åtfölja denna, såframt ej annat är särskilt stadgat i fråga om viss rättighet eller förmån.

5 §.

Såsom gemensamt straff för flera brott å vilka ämbetsstraff kan följa må avsättning användas, om avsättning kan följa å något av brotten.

6 §.

Disciplinstraff för krigsmän äro arrest och disciplinbot.

Arrest ådömes i minst tre och högst trettio dagar. Straffet verkställs i militärhäkte.

Disciplinbot utgöres av löneavdrag eller motsvarande betalning i penningar enligt vad därom är särskilt stadgat samt ådömes för minst en och högst tjugo dagar.

7 §.

Om disciplinstraff såsom gemensamt straff för flera brott samt, när fråga är om brott av krigsman, om ådömande av disciplinstraff i stället för böter och av böter i stället för disciplinstraff stadgas i särskild lag, vari tillika meddelas bestämmelser om verkställighet av disciplinstraff.

Har någon som ej är krigsman gjort sig förfallen till ansvar för medverkan till brott för vilket disciplinstraff är utsatt, skall vid bestämmande av påföljden så anses som vore dagsböter stadgade i stället för disciplinstraffet.

33 KAP.

Om nedsättning och uteslutning av påföljd

1 §.

För brott som någon begått innan han fyllt femton år må ej dömas till påföljd.

2 §.

För brott som någon begått under inflytande av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan själslig abnormitet av så djupgående natur, att den måste

anses jämställd med sinnessjukdom, må ej tillämpas annan påföljd än lämnande till särskild vård eller, i fall som angivas i andra stycket, eller skyddstillsyn.

Till böter må dömas, om det finnes ändamålsenligt för att avhålla den tilltalade från fortsatt brottslighet. Skyddstillsyn må ådömas, därest sådan påföljd med hänsyn till omständigheterna finnes lämpligare än särskild vård; ej må i sådant fall förordnas om behandling varom stadgas i 28 kap. 3 §.

Finnes påföljd som här sagts icke böra ådömas, skall den tilltalade vara fri från påföljd.

3 §.

Dömes någon i mal, vari han hallits häktad, till fängelse på viss tid; böter, suspension eller disciplinstraff, må om med hänsyn till omständigheterna så prövas skäligt förordnas, att straffet skall anses till viss del eller i sin helhet verkställt genom att den dömda hållits i häkte.

Ådömes någon som börjat undergå ungdomsfängelse, internering eller, efter dom a skyddstillsyn, behandling varom stadgas i 28 kap. 3 § i stället straff som i första stycket sägs, må om med hänsyn till omständigheterna så prövas skäligt förordnas, att straffet skall anses till viss del eller i sin helhet verkställt genom vården eller behandlingen i anstalt.

Beslut i fråga som avses i denna paragraf må vid prövning i högre rätts av klagan angående ådömd påföljd ändras, ändå att talan ej fullföljts mot beslutet.

4 §.

Har någon begått brott innan han fyllt aderton år, må efter omständigheterna ådömas lindrigare straff än för brottet är stadgat. Lindrigare straff må ock, om särskilda skäl äro därtill, bestämmas för brott som någon begått under inflytande av själslig abnormitet.

Om synnerliga skäl äro därtill och hinder uppenbarligen ej möter av hänsyn till allmän laglydnad, må jämväl i annat fall ådömas lindrigare straff än som stadgats för brottet.

Finnes på grund av särskilda omständigheter uppenbart, att påföljd för brottet ej är erforderlig, må påföljd helt eftergivnas.

34 KAP.

Vissa bestämmelser om sammanträffande av brott och förändring av påföljd

1 §.

Finnes den som för brott dömts till fängelse, villkorlig dom, skyddstillsyn, ungdomsfängelse eller internering hava begått annat brott före domen eller begår han nytt brott efter domen men innan påföljden till fullo verkställts eller eljest upphört, må rätten, med iakttagande av vad för vissa fall är föreskrivet i 2-9 §§, efter omständigheterna

1. förordna att den tidigare ådömda påföljden skall avse jämväl det andra brottet,
2. döma särskilt till påföljd för detta brott, eller
3. därest den tidigare domen vunnit laga kraft, undanröja den ådömda påföljden och för brotten döma till påföljd av annan art.

2 §.

Undergår den dömda fängelse på livstid, må allenast meddelas följande enligt 1 § 1.

3 §.

Är den tidigare ådömda påföljden fängelse på viss tid, må förordnande enligt 1 § 1 meddelas allenast om det är uppenbart, att det nya brottet i lydelse, eller eljest synnerliga skäl äro därtill.

Dömes med tillämpning av 1 § 2 till straff för brott som begåtts innan den tidigare domen börjat verkställas, skall i möjlig mån vid straffets bestämmande iakttagas, att straffen tillhoppa icke överstiga vad som jämlikt 26 kap. 2 § kunnat ådömas för båda brotten, och må därvid dömas till lindrigare straff än för brottet är stadgat.

Undanröjande av fängelse enligt 1 § 3 må ske endast om dom meddelas innan straffet till fullo verkställts.

4 §.

Tillämpas 1 § 1 eller 2 beträffande någon som villkorligt frigivits från fängelse, må den villkorligt medgivna friheten förklaras förverkad; dömes enligt 1 § 2 till fängelse på viss tid, skall sådan förklaring meddelas, om ej särskilda skäl äro däremot.

Beslutas ej förverkande enligt första stycket, äger rätten besluta åtgärd som avses i 26 kap. 18 §.

Förverkande eller åtgärd som nyss sagts må ej beslutas, med mindre fråga därom uppkommer i mål vari den frigivne häktats eller erhållit del av åtal före prövotidens utgång.

5 §.

Är den tidigare ådömda påföljden villkorlig dom, må förordnande enligt 1 § 1 meddelas allenast med avscende å brott som begåtts före prövotidens början.

Tillämpas 1 § 1 eller 2, må rätten besluta åtgärd som sägs i 27 kap. 6 § 1—3, dock endast om fråga därom uppkommer i mål vari den dömda häktats eller erhållit del av åtal före prövotidens utgång.

Undanröjande av villkorlig dom enligt 1 § 3 må ej ske, med mindre fråga därom uppkommer i mål vari den dömda häktats eller erhållit del av åtal inom ett år från prövotidens utgång.

6 §.

Är den tidigare ådömda påföljden skyddstillsyn, må rätten vid tillämpning av 1 § 1 eller 2 besluta åtgärd eller behandling som avses i 28 kap. 9 §.

Dömes med tillämpning av 1 § 3 till fängelse, skall vid straffets bestämmande gälla vad i 28 kap. 9 § stadgas.

Beslut enligt första stycket eller beslut om undanröjande av skyddstillsyn må ej meddelas, med mindre fråga därom uppkommer i mål vari den dömda häktats eller erhållit del av åtal före prövotidens utgång.

7 §.

Är den tidigare ådömda påföljden ungdomsfängelse, må förordnande enligt 1 § 1 meddelas utan hinder av vad i 29 kap. 1 § stadgas om den tilltalades ålder.

Vårdas den dömda i anstalt, må vad i 1 § 2 sägs icke tillämpas.

Undanröjande av ungdomsfängelse enligt 1 § 3 må ske endast om dom meddelas innan påföljden upphört. Dömes med tillämpning av 1 § 3 till fängelse, skall vid straffets bestämmande skälig hänsyn tagas till vad den dömda undergått på grund av den tidigare domen, och må därvid fängelse ådömas på kortare tid än som följer av 26 kap. 2 §.

8 §.

Tillämpas 1 § 1 eller 2 beträffande den som dömts till ungdomsfängelse, äger rätten förlänga den längsta tid som ungdomsfängelse må pågå till sex år, varvid behandling i anstalt må äga rum i högst fyra år.

Förordnas jämlikt 1 § 1 att ungdomsfängelse skall avse jämväl annat brott, må rätten besluta att den dömda skall återintagas i anstalt. Rätten äger ock, om brottet begåtts efter det verkställigheten av ungdomsfängelse börjat, föreskriva att den som vårdas i anstalt eller som återintages ej må överföras till vård utom anstalt förrän sex månader förflutit från rättsens beslut eller återintagningen, såvida ej längsta tiden för vård i anstalt dess förinnan går till ända.

Beslut som i denna paragraf sägs må ej meddelas, med mindre fråga där om uppkommer i mål vari den dömda häktats eller erhållit del av åtal innan påföljden upphört.

9 §.

Är den tidigare ådömda påföljden internering och vårdas den dömda utom anstalt, må rätten vid tillämpning av 1 § 1 besluta att han skall återintagas i anstalt. Meddelas sådant beslut eller tillämpas 1 § 1 beträffande den som vårdas i anstalt, skall rätten, om ej särskilda skäl äro däremot, bestämma minsta tid för den fortsatta anstaltsvården. Minsta tiden må i sådant fall bestämmas till lägst sex månader.

Vårdas den dömda i anstalt, må vad i 1 § 2 sägs icke tillämpas.

Undanröjande av internering enligt 1 § 3 må ske endast om dom meddelas innan påföljden upphört. Adömes fängelse, skall vad i 7 § tredje stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

10 §.

Har med tillämpning av 1 § 1 genom lagakraftvunnen dom förordnats, att fängelse, villkorlig dom, skyddstillsyn, ungdomsfängelse eller internering som ådömts i tidigare mål skall avse ytterligare brott, och ändras den tidigare ådömda påföljden av högre rätt genom dom som vinner laga kraft, skall frågan om påföljd för sagda brott efter anmälan av åklagare änyo prövas av domstol. Detsamma skall gälla, när straff bestämts med tillämpning av 3 § andra stycket och det tidigare ådömda straffet ändras.

Finnes, när dom å fängelse på viss tid skall verkställas, att den dömda begått brottet innan sådant straff som ådömts honom för annat brott börjat verkställas, och framgår ej av domarna att det andra straffet beaktats, skall sedan domarna vunnit laga kraft domstol, efter anmälan av åklagare, med tillämpning av 3 § andra stycket bestämma det straff den dömda skall undergå till följd av den dom, som sist förekommer till verkställighet.

11 §.

Förekomma till verkställighet på en gång dom å fängelse på livstid och dom å böter, förvandlingsstraff för böter, fängelse på viss tid, villkorlig dom, skyddstillsyn, ungdomsfängelse, internering eller disciplinstraff skall livstidsstraffet träda i stället för den andra påföljden.

12 §.

Förekomma till verkställighet på en gång dom å ungdomsfängelse och dom å böter, förvandlingsstraff för böter, fängelse i högst ett år, villkorlig dom, skyddstillsyn eller disciplinstraff, skall, om den dömda för undergående av ungdomsfängelse skall vårdas i anstalt, ungdomsfängelse träda i stället för den andra påföljden.

Om till verkställighet på en gång förekomma dom å ungdomsfängelse och dom å fängelse på viss tid över ett år, skall åklagare, sedan domarna

vunnit laga kraft, göra anmälan därom hos domstol. Rätten äger efter omständigheterna förklara, att den ena påföljden skall träda i stället för den för det eller de brott som avsågos därmed. Dömer rätten till fängelse 7 § tredje stycket äga tillämpning.

13 §.

Förekomma till verkställighet på en gång dom å internering och dom å böter, förvandlingsstraff för böter, fängelse på viss tid, villkorlig dom, skyddstillsyn, ungdomsfängelse eller disciplinstraff, skall, om den dömda för undergående av internering skall vårdas i anstalt, interneringen träda i stället för den andra påföljden.

Finnes, med hänsyn till beskaffenheten av det brott som interneringen sålunda ytterligare skall avse, ny minsta tid för anstaltsvården påkallad, må efter ansökan av åklagare domstol bestämma sådan tid.

14 §.

Har någon dömts till suspension från viss befattning och finnes att han före domen eller därefter innan straffet hörjat verkställas begått annat brott, för vilket han skall suspenderas från samma befattning, äger rätten efter omständigheterna

1. förklara att den redan ådömda suspensionen skall avse jämväl det andra brottet, eller
2. döma till suspension särskilt för detta brott, varvid den sammanräknade tiden för straffen icke må överstiga ett år.

15 §.

Vad i 10 § är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om suspension; dock skall i stället för 3 § andra stycket iakttagas vad som stadgas i 14 § 2.

16 §.

Har någon dömts till avsättning från viss befattning och finnes att han innan domen vann laga kraft begått annat brott, för vilket han skulle hava dömts till suspension eller avsättning från samma befattning, skall rätten förklara att den ådömda avsättningen skall avse jämväl det andra brottet.

17 §.

Ej må för brott som i 20 kap. 1—4 §§ sägs dömas till böter eller disciplinstraff, när för annat brott dömes till suspension eller avsättning och sådant straff prövas vara tillfyllest.

35 KAP.

Om bortfallande av påföljd

1 §.

Påföljd må ej ådömas, med mindre den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom

1. två år, om å brottet ej kan följa svårare straff än fängelse i ett år,
2. fem år, om svåraste straffet är högre men icke över fängelse i två år,
3. tio år, om svåraste straffet är högre men icke över fängelse i åtta år,
4. femton år, om svåraste straffet är fängelse på viss tid över åtta år,
5. tjugofem år, om fängelse på livstid kan följa å brottet.

Innefattar en handling flera brott, må utan hinder av vad nu sagts påföljd ådömas för alla brotten, så länge påföljd kan ådömas för något av dem.

2 §.

För brott som i 20 kap. 1—4 §§ sägs må påföljd ej ådömas, med mindre den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år eller, om å brottet kan följa straff som ovan i 1 § 3 sägs, inom tid som där stadgas.

3 §.

Erhålls häktad utan att hava erhållit del av åtal eller avvisas eller avskrivs mål mot någon sedan han fått del av åtal, skall i fråga om möjligheten att ådöma påföljd så anses som hade häktningen eller delgivningen ej skett.

4 §.

De i 1 och 2 §§ bestämda tiderna skola räknas från den dag brottet begicks. Förutsättes för ådömande av påföljd att viss verkan av handlingen inträtt, skall tiden räknas från den dag då sådan verkan inträdde.

I fall, som i 7 kap. 2 § sägs, skall tiden räknas från den dag dom om återgång av äktenskapet vann laga kraft och i det fall, som i 11 kap. 5 § sägs, från den dag då beslut om egendomsavträde meddelades eller åtal eljest tidigast kunde ske.

5 §.

Har någon begått brott, som i 1 § 3, 4 eller 5 sägs, och har han inom tid som där avses ånyo förövat brott varå fängelse över två år kan följa, skola de i 1 § omnämnda tiderna för ådömande av påföljd i fråga om båda brotten räknas från det senare. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, om den brottslige begär ytterligare brott varå fängelse över två år kan följa.

6 §.

I intet fall må påföljd ådömas sedan trettio år eller, om å brottet icke kan följa fängelse över två år, sedan femton år förflutit från dag som i 4 § sägs.

7 §.

Ådömda böter bortfalla när tre år förflutit från det domen vann laga kraft, om ej dessförinnan ansökan om böternas förvandling delgivits den dömden. Om bortfallande av böter sedan sådan ansökan delgivits samt av ålagt förvandlingsstraff är särskilt stadgat.

Dör den dömden, bortfalla ådömda böter. Har under den dömdes livstid domen vunnit laga kraft och till gäldande av böterna lös egendom tagits i mät eller satts i allmänt förvar, skola dock böterna utgå av den egendomen. Vad nu sagts om böter gäller även utdömt vite.

8 §.

Ådömt fängelse bortfaller, om domen ej börjat verkställas innan tid som nedan sägs förflutit från det domen vann laga kraft:

1. fem år, om fängelse på kortare tid än sex månader ådömts,
2. tio år, om fängelse i sex månader eller på längre tid men icke över två år ådömts,
3. femton år, om fängelse på längre tid än två år men icke över åtta år ådömts,
4. tjugo år, om fängelse på viss tid över åtta år ådömts,
5. trettio år, om fängelse på livstid ådömts.

9 §.

Avbrytes verkställighet av fängelse som ådömts på viss tid, skall vad i 8 § sägs äga motsvarande tillämpning i fråga om den fortsatta verkställigheten, och skall därvid tiden beräknas med hänsyn till vad som återstår av det ådömda straffet. Tiden skall räknas från den dag avbrottet skedde eller

när villkorlig frigivning ägt rum men förklarats förverkad, från den dag beslutet därom vann laga kraft.

10 §.

Ungdomsfängelse bortfaller när fem år och internering när femton år förflutit från det domen vann laga kraft, såframt verkställighet ej påbörjats dessförinnan.

Avbrytes verkställigheten av ungdomsfängelse eller internering medan den dömda vårdas i anstalt eller meddelas när han vårdas utom anstalt beslut om hans återintagning i anstalt, skall vad i första stycket sägs äga motsvarande tillämpning i fråga om den fortsatta verkställigheten; och skall därvid tiden räknas från det avbrottet skedde eller beslutet om återintagning vann laga kraft.

11 §.

Om bortfallande av disciplinstraff är särskilt stadgat.

36 KAP.

Om förverkande av egendom och om annan särskild rättsverkan av brott

1 §.

Muta, så ock för främjande av brott avsett förlag eller vederlag och annat dylikt, vars lämnande eller mottagande enligt denna balk utgör brott, skall förklarats förverkat till kronan, om det ej är uppenbart obilligt; utgjordes egendomen av annat än penningar och finnes den ej i behåll, må i stället värdet förklarats förverkat. Vad nu sagts skall dock ej gälla mot den som i god tro förvärvat här avsedd egendom eller särskild rätt därtill.

Har någon eljest av brott som avses i denna balk haft vinning som ej motsvaras av skada för enskild, må han efter vad prövas skäligen förpliktas att utgiva däremot svarande belopp till kronan.

2 §.

Vad som använts såsom hjälpmedel vid brott som avses i denna balk eller frambragts genom sådan gärning må, såvitt ägaren eller någon som varit i hans ställe uppsåtligen förövat gärningen eller medverkat därtill, förklarats helt eller delvis förverkat till kronan, om det är påkallat till föreliggande av brott eller eljest särskilda skäl föreligga och det ej är uppenbart obilligt; finnes egendomen ej i behåll, må i stället värdet förklarats förverkat. Detsamma skall gälla i fråga om hjälpmedel, varmed någon tagit sådan befattning som innebär brottslig förberedelse enligt denna balk.

Vad i första stycket sägs skall ej äga tillämpning mot den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt därtill.

3 §.

Ändå att fall som i 2 § sägs ej är för handen, må dyrk, falskt mynt eller annat föremål, som på grund av sin särskilda beskaffenhet och omständigheterna i övrigt kan befaras komma till brottslig användning, förklarats förverkat.

4 §.

Förklarats fartyg, som besväras av sjöpanträtt eller inteckning, eller luftfartyg, besvärat av luftpanträtt eller inteckning, förverkat, må rätten förklara att panträtten skall upphöra i den förverkade egendomen. Finnes i annat fall någons rätt till föremål som förklarats förverkat böra oaktat förklaringen bestå, skall rätten göra förbehåll därom.

5 §.

I stället för förverkande äger rätten föreskriva åtgärd till förebyggande av missbruk.

6 §.

Vad i lag eller författning är föreskrivet om särskild rättsverkan av att någon dömes till straff skall gälla även då annan påföljd som omförmåles i 1 kap. 3 § ådömes.

Vid tillämpningen av första stycket skola villkorlig dom, skyddstillsyn, ungdomsfängelse och internering samt, om ej i domen annorlunda förordnas, överlämnande till särskild vård anses lika med fängelse. Därvid skola internering samt, om så förordnas, skyddstillsyn, ungdomsfängelse och överlämnande till särskild vård anses motsvara fängelse i minst sex månader.

7 §.

Förutsättes för förverkande av egendom eller annan särskild rättsverkan, som kan följa å brott, att någon dömts till påföljd, må rätten, om påföljd för brottet eftergives, i den mån omständigheterna föranleda därtill förordna, att sådan rättsverkan skall inträda.

8 §.

Har brott begåtts av någon som ej fyllt femton år eller som handlat under inflytande av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan själslig abnormitet av så djupgående natur, att den måste anses jämställd med sinnessjukdom, må rätten förordna om förverkande av egendom eller om annan särskild rättsverkan, som kan följa å brottet, allenast om och i den mån det med hänsyn till hans sinnesart, gärningens beskaffenhet och omständigheterna i övrigt kan anses skäligt.

9 §.

Kan på grund av den brottsliga död eller av annan orsak påföljd ej längre ådömas, må vad i 1-5 §§ stadgas vinna tillämpning endast såframt i mål därom stämning delgivits inom tio år från det brottet begicks. Talan må i sådant fall av åklagare väckas allenast om det finnes påkallat ur allmän synpunkt.

I fall som nu sagts skall vad i 35 kap. 3 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

10 §.

Beslut om förverkande eller annan åtgärd enligt 1-5 §§ förfaller, i den mån verkställighet ej skett inom tio år från det beslutet vann laga kraft.

37 KAP.

Om nämnderna

1 §.

Övervakningsnämnds verksamhetsområde skall omfatta en eller flera männa underrätters domkrets. För handläggning av ärenden rörande personer som dömts till fängelse, ungdomsfängelse eller internering må dock sättas särskilda övervakningsnämnder. Övervakningsnämnds verksamhetsområde bestämmes av Konungen.

Övervakningsnämnd består av fem ledamöter, om ej Konungen förordnar att viss nämnd skall hava flera ledamöter. Ersättare utses till det av Konungen bestämmes. Nämnden är beslutförför med ordförande och två möter. I brådskande fall, så ock i ärenden av mindre vikt äger ordföranden

ensam besluta å nämndens vägnar. Sådant beslut skall anmälas vid nästa sammanträde med nämnden.

Konungen äger förordna att övervakningsnämnd skall arbeta å avdelning-ar. Om sådan avdelning skall i tillämpliga delar gälla vad om nämnd är stadgat.

2 §.

Konungen förordnar ordförande i övervakningsnämnd samt ersättare som vid förfall för ordföranden tjänstgör i hans ställe. Ordföranden skall vara lagfaren och erfaren i domarvärv; ersättaren skall vara lagfaren.

Övriga ledamöter och ersättare utses av länsstyrelsen i det län, inom vilket nämnden har sitt huvudsakliga verksamhetsområde. De böra hava erfarenhet beträffande ungdomsvård eller arbetsförmedling eller eljest i allmänna värv.

Ordförande, övriga ledamöter och ersättare utses för fem år. Avgår ledamot eller ersättare före tidens utgång, utses ny ledamot eller ersättare för återstående tid.

3 §.

För prövning, enligt vad nedan stadgas, av ärenden angående villkorlig frigivning skall finnas en särskild nämnd, kriminalvårdsnämnden. Denna skall bestå av en ledamot som är eller varit innehavare av domarämbete och som skall vara ordförande i nämnden samt ytterligare fyra ledamöter. Ersättare utses till det antal Konungen bestämmer. Konungen utser ordförande, övriga ledamöter och ersättare. Vid förfall för ordföranden tjänstgör i hans ställe av Konungen därtill utsedd ledamot eller ersättare som kunnat förordnas till ordförande.

Ordförande, övriga ledamöter och ersättare utses för fem år. Avgår ledamot eller ersättare före tidens utgång, utses ny ledamot eller ersättare för återstående tid.

4 §.

Ungdomsfängelnsnämnden och interneringsnämnden skola vardera bestå av en ledamot som är eller varit innehavare av domarämbete och som skall vara ordförande i nämnden och en ledamot som är psykiater, båda med särskilda ersättare som uppfylla de för ledamoten stadgade behörighetsvillkoren, samt ytterligare tre ledamöter jämte ersättare till det antal Konungen bestämmer. Konungen utser ordförande, övriga ledamöter och ersättare. Vid förfall för ordföranden tjänstgör i hans ställe av Konungen därtill utsedd ledamot eller ersättare som kunnat förordnas till ordförande.

Ordföranden må i brådskande fall, så ock i ärenden av mindre vikt ensam besluta å nämndens vägnar. Sådant beslut skall anmälas vid nästa sammanträde med nämnden.

Ordförande, övriga ledamöter och ersättare utses för fem år. Avgår ledamot eller ersättare före tidens utgång, utses ny ledamot eller ersättare för återstående tid.

5 §.

Ledamot och ersättare i övervakningsnämnd, kriminalvårdsnämnden, ungdomsfängelnsnämnden och interneringsnämnden skola hava avlagt domared. Mot ledamot och ersättare skola gälla samma jäv som i fråga om domare; dock skall vad i 4 kap. 13 § 7 rättegångsbalken sägs icke äga tillämpning i fråga om ledamot och ersättare i övervakningsnämnd.

I fråga om beslut av nämnd som i första stycket sägs skall vad angående omröstning i brottmål i överrätt är stadgat i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

6 §.

I ärende, som handlägges av övervakningsnämnd och avser annan fråga än upplörande av övervakning eller av meddelad föreskrift, skall den dömda erhålla tillfälle att yttra sig, såframt det lämpligen kan ske och hans hörande ej finnes vara utan gagn. Begär den dömda att bli muntligen hörd i ärende hos nämnden, skall tillfälle därtill beredas honom.

I ärende hos kriminalvårdsnämnden, ungdomsfängelnsnämnden och interneringsnämnden bör, om det kan anlagas vara till gagn och lämpligen kan ske, tillfälle beredas den dömda att yttra sig eller att bli muntligen hörd.

7 §.

Den som dömts till fängelse äger hos kriminalvårdsnämnden påkalla prövning av övervakningsnämnds beslut i ärende om villkorlig frigivning.

Åtnöjes villkorligt frigiven icke med övervakningsnämnds beslut angående ställande under övervakning enligt 26 kap. 11 §, föreskrift enligt 26 kap. 15 § eller åtgärd enligt 26 kap. 18, 19 eller 22 §, äger han hos kriminalvårdsnämnden påkalla prövning av beslutet.

8 §.

Den som dömts till skyddstillsyn må genom besvär hos hovrätt föra talan mot övervakningsnämnds beslut angående ställande under övervakning enligt 28 kap. 5 §, åtgärd enligt 28 kap. 7 eller 11 § eller föreskrift som avses i 26 kap. 15 §. Besvärstiden räknas från den dag då han erhöll del av beslutet.

9 §.

Åtnöjes icke den som dömts till ungdomsfängelse eller internering med övervakningsnämnds beslut enligt 29 kap. 8 eller 11 § eller 30 kap. 11 eller 14 § eller angående föreskrift som avses i 26 kap. 15 §, äger han hos ungdomsfängelnsnämnden eller interneringsnämnden påkalla prövning av beslutet.

10 §.

Övervakningsnämnds beslut som avses i 7-9 §§ länder omedelbart till efterrättelse, såvida ej annorlunda förordnas.

11 §.

Talan må ej föras mot beslut som enligt denna balk meddelas av övervakningsnämnd i andra fall än i 7-9 §§ sagts, av hovrätt enligt 8 § eller av kriminalvårdsnämnden, ungdomsfängelnsnämnden eller interneringsnämnden.

38 KAP.

Rättegångsbestämmelser m. m.

1 §.

Den som ådömts villkorlig dom eller skyddstillsyn äger före fullföljandens utgång avgiva förklaring, att han är nöjd med domen i vad gäller ådömda påföljden. Sådan förklaring skall avse jämväl böter, som ådömd med stöd av 27 kap. 2 § eller 28 kap. 2 §, och inbegriper behandling vstadgas i 28 kap. 3 §. Förklaringen avgives i den ordning Konungen skriver.

Förklaring, som avgivits i föreskriven ordning, må icke återtagas. Den dömda fullföljt talan mot domen, skall hans talan i vad angår för brottet anses återkallad genom förklaringen.

Angående nöjdförklaring i fråga om dom å fängelse, ungdomsfängelse och internering är särskilt stadgat.

2 §.

Har domstol överlämnat någon till vård enligt barnavårdslagen eller lagen om nykterhetsvård men finnes, vid prövning i därför stadgad ordning, det slag som barnavårdsnämnd eller nykterhetsnämnd i yttrande till domstolen förklarar sig ämna anordna, äger efter ansökan av åklagare den rätt som först dömt i målet undanröja förordnandet om överlämnande till vård och döma till annan påföljd för brottet.

3 §.

Fråga om åtgärd enligt 27 kap. 5 § andra stycket eller 6 § upptages av den rätt som först avgjort det mål vari meddelats villkorlig dom.

Talan enligt 28 kap. 8 § väckes vid allmän underrätt, inom vars område den övervakningsnämnd som handhar övervakningen över den dömda är verksam.

Talan enligt 30 kap. 8 § väckes vid den rätt som först avgjort det mål vari dömts till internering.

Mål som avses i denna paragraf må ock upptagas av domstol, där brottmål mot den dömda är anhängigt, eller av rätten i den ort, där den dömda mera varaktigt uppehåller sig, om rätten med hänsyn till utredningen samt kostnader och andra omständigheter finner det lämpligt.

4 §.

Anmälان jämlikt 34 kap. 10, 12 eller 15 § göres hos första domstol i något av målen.

Ansökan jämlikt 34 kap. 13 § göres hos den rätt som först avgjort det mål vari dömts till internering.

5 §.

Talan som avses i 27 kap. 6 §, 28 kap. 8 § eller 30 kap. 8 § skall anses anhängiggjord, då ansökan om målets upptagande delgavs den dömda.

6 §.

Angående rättens sammansättning när den har att avgöra fråga, som avses i 2 § eller i 27 kap. 6 §, 28 kap. 9 §, 30 kap. 8 § eller 34 kap. 10 § andra stycket, 12 eller 13 § eller 15 § såvitt angår tillämpning av 10 § andra stycket, skall gälla vad i rättegångsbalken är i allmänhet föreskrivet om domförhet vid huvudförhandling i brottmål. Detsamma skall gälla i fråga om undanrövande av påföljd enligt 34 kap. 1 § 3, förverkande av villkorligt medgiven frihet enligt 34 kap. 4 § samt återintagning i anstalt eller annan åtgärd enligt 34 kap. 8 eller 9 §.

Fråga om annan åtgärd enligt 34 kap. 4 §, åtgärd enligt 34 kap. 5 § samt åtgärd eller behandling enligt 34 kap. 6 § må ej avgöras vid häradsrätt utan nämnd eller i rådhusrätt av allenast en lagfaren domare.

Vid avgörande av fråga, som avses i 27 kap. 5 § andra stycket eller 28 kap. 11 §, är häradsrätt domför utan nämnd och rådhusrätt med en lagfaren domare.

7 §.

Uppkommer fråga om ådömande av internering, skall rätten, om det ej av särskild anledning finnes obehövt, inhämta yttrande av interneringsnämnden, huruvida sådan åtgärd bör vidtagas.

Innan rätten enligt 34 kap. 1 § beslutar angående påföljd beträffande någon som dömts till ungdomsfängelse eller internering skall, om det finnes erforderligt, yttrande inhämtas från ungdomsfängelsenämnden eller interneringsnämnden. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning i fall som avses i 34 kap. 12 §.

8 §.

I mål om åtgärd enligt 2 § eller 27 kap. 5 § andra stycket eller 6 § 28 kap. 9 §, 30 kap. 8 § eller 34 kap. 10 § andra stycket, 12 eller 13 § eller 15 § såvitt angår tillämpning av 10 § andra stycket skall underrätt lämna den dömda tillfälle att yttra sig. Begär han att bli muntligen hörd, skall tillfälle därtill beredas honom. Rättens avgörande av saken sker genom beslut. Åtgärd enligt 28 kap. 11 § må beslutas utan att tillfälle beredes den dömda att yttra sig.

9 §.

Rättens beslut om åtgärd enligt 27 kap. 5 § andra stycket, 28 kap. 11 § eller 34 kap. 10 § andra stycket, 12 eller 13 § eller 15 § såvitt angår tillämpning av 10 § andra stycket länder omedelbart till efterrättelse, om ej annorlunda förordnas. Detsamma gäller avgöranden enligt 27 kap. 6 §, 28 kap. 9 § eller 34 kap. 4, 5, 6 eller 8 § angående föreskrifter, vite, prøvotid eller tid för ungdomsfängelse.

Avser beslut jämlikt 28 kap. 9 § andra stycket eller 34 kap. 6 § att någon som ej fyllt tjugotre år skall undergå behandling varom stadgas i 28 kap. 3 §, äger rätten förordna att beslutet skall gå i verkställighet utan hinder av att det ej vunnit laga kraft. Sådant förordnande må ock meddelas i fråga om beslut jämlikt 34 kap. 8 § om återintagning i anstalt av den som undergår ungdomsfängelse.

10 §.

Varning som beslutats av domstol eller övervakningsnämnd skall utom dröjsmål meddelas den dömda personligen. Kan varningen ej meddelas i samband med beslutet, må det överlämnas åt annan domstol eller övervakningsnämnd att meddela den.

11 §.

Vite som förelagts med stöd av 26 kap. 18 §, 28 kap. 7 eller 9 §, 29 kap. 8 §, 30 kap. 11 § eller 34 kap. 4 eller 6 § må utdömas allenast om åklagaren efter framställning av övervakningsnämnden anhängiggör talan därmedtän om den ådömda påföljden till fullt verkställt eller eljest upphört. Sådan talan skall anses anhängiggjord, då ansökan om utdömande av vitet delgärs den dömda.

12 §.

Det åligger polismyndighet att lämna domstol, övervakningsnämnd, kriminalvårdsnämnden, ungdomsfängelsenämnden och interneringsnämnden handräckning för den dömdes inställande i mål eller ärende enligt denna eller för hans ombändertagande jämlikt 26 kap. 22 §, 28 kap. 11 §, 29 kap. 11 § eller 30 kap. 14 §.

13 §.

De närmare föreskrifter som erfordras för tillämpningen av bestämmelserna i 25-38 kap. meddelas av Konungen.

Om denna balks ikraftträdande förordnar Konungen med riksdagen.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till ytte visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. bekräfta lätit.

Stockholms slott den 21 december 1962.

GUSTAF ADOLF

(L. S.)

(Justitiedepartementet)

HERMAN K.

Nr 700, 8 ark. Stockholm 1962. Kungl. Boktryckeriet, P. A. Norstedt & Söner

SVENSK FÖRFATTNINGSSAMLING

1962 . Nr 701—707

Utkom från trycket den 21 jan. 1963
